

Trender i norsk landbruk

Utviklingstrekk og framtidsvurderinger blant gårdbrukere i Møre og Romsdal

Alexander Zahl-Thanem
Vetle Wiersholm Færaas

RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning

Universitetssenteret Dragvoll
N-7491 Trondheim

Telefon: +47 73 82 01 60
E-post: post@ruralis.no

Rapport 10/2026

Utgivelsesår: 2026

Antall sider: 59

ISSN 2704-0208

Tittel: Trender i norsk landbruk: Utviklingstrekk og framtidsvurderinger blant gårdbrukere i Møre og Romsdal

Forfattere: Alexander Zahl-Thanem og Vetle Wiersholm Færaas

Utgiver: Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning

Utgiversted: Trondheim

Prosjekt: Trender i norsk landbruk - Oppdragsanalyser

Prosjektnummer: 8100

Stikkord

Landbruk, Møre og Romsdal, økonomi, investeringer, rekruttering, framtidsutsikter, tilleggsnæringer, klima.

Forord

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag for Møre og Romsdal fylkeskommune og baserer seg på spørreundersøkelsen «Trender i norsk landbruk». Undersøkelsen ble gjennomført våren 2026, der 439 gårdbrukere fra Møre og Romsdal deltok. Undersøkelsen er tidligere gjennomført i 2018 og 2022, noe som muliggjør analyser av utviklingstrekk i fylket.

Vi ønsker å takke alle gårdbrukerne i Møre og Romsdal som har tatt seg tid til å besvare spørreundersøkelsen og som gjennom dette har bidratt med viktig kunnskap om hvordan det er å drive landbruk i fylket. Vi vil også takke Klaus Mittenzwei og Anders Melås ved Ruralis for innspill, kommentarer og diskusjoner i forbindelse med gjennomføringen av rapporten.

*Alexander Zahl-Thanem og Vetle Wiersholm Færaas
Trondheim 11/8-2026*

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Innholdsfortegnelse	3
Tabelliste	4
Figurliste	5
Sammendrag	8
1. Innledning	10
1.1. Bakgrunn og formål med rapporten	10
1.2 Datagrunnlag og gjennomføring	10
1.3 Analysestrategi	12
2. Arbeidshverdag, trivsel og kunnskapskilder	14
2.1. Trivsel og motivasjon	14
2.2. Arbeidshverdag og fritid	16
2.3. Kunnskapskilder og landbruksforvaltning	20
2.4. Oppsummering	23
3. Økonomi	24
3.1. Økonomi og gjeld	24
3.2. Endring i økonomi	26
3.3. Økonomiske utsikter	29
3.4. Oppsummering	31
4. Investeringer	32
4.1. Gjennomførte og planlagte investeringer	32
4.2. Overgang fra båsfjøs til løsdrift	34
4.3. Drivere og barrierer for investeringer i gårdsdrifta	36
4.4. Oppsummering	39
5. Rekruttering og framtidsutsikter	40
5.1. Rekruttering	40
5.2. Utviklingstrekk og framtidsutsikter	43
5.3. Oppsummering	48

6.	Klima- og miljøtiltak.....	49
6.1.	Gjennomførte og planlagte klima- og miljøtiltak	49
6.2.	Oppsummering	52
7.	Tilleggsnæringer	53
7.1.	Andel og type tilleggsnæringer	53
7.2.	Økonomisk omfang.....	55
7.3.	Framtidsplaner for tilleggsnæringer.....	57
7.4.	Oppsummering	58
8.	Konklusjon	59

Tabelliste

Tabell 1. Utsending og svar.	11
Tabell 2. Sammenligning av fordelinger i Trendundersøkelsen med populasjonsdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB)	12
Tabell 3. Antall gårdbrukere som har deltatt i de ulike undersøkelsene.....	13

Figurliste

Figur 1: Betydningen av ulike forhold for valg om å være gårdbruker (n=424)	14
Figur 2: Gårdbrukeres trivsel og motivasjon (n=428).....	15
Figur 3. Gårdbrukernes trivsel og motivasjon (andel som er enige i påstandene), etter viktigste produksjon på bruket (n=428)	15
Figur 4: Andel som er enig eller uenig i påstanden om at de har nok ferie og fritid (n=415).....	16
Figur 5: Andel som er enig eller uenig i påstanden om at det er vanskelig å skaffe avløser når man skal ha fri (n=397)	17
Figur 6: Andel som er delvis eller helt enig i at det er vanskelig å skaffe avløser når man skal ha fri i Møre og Romsdal (n=1323).....	17
Figur 7: Andel som er enig eller uenig i påstanden om at de føler seg ensom som gårdbruker (n=409).....	18
Figur 8. Tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der man bor (n=417)	18
Figur 9. Gjennomsnittlig tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der man bor, 2018-2026 (n=1368)	19
Figur 10. Gjennomsnittlig tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der man bor, i hhv. Sunnmøre, Romsdal og Nordmøre. Skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds) (n=417)	19
Figur 11. Vurdering av viktigheten av ulike kunnskapskilder, presentert i rangert rekkefølge (n = 423).....	20
Figur 12. Andel som vurderer ulike kunnskapskilder som ganske eller svært viktige, etter alder (n=423)	21
Figur 13. Kjennskap til og tilfredshet med landbruksforvaltningen (n=426)	22
Figur 14. Selvrapportert netto næringsinntekt fra jord- og skogbruk i 2025 (n=420).24	
Figur 15. Andel av husstandens samlede nettoinntekt som kom fra gårdsdriften i 2025 (n=421).....	25
Figur 16. Vurdering av den samlede gjelden på gårdsbruket sett i forhold til omfanget av driften på bruket (n=422)	25
Figur 17. Andel gårdbrukere som vurderer den samlede gjelden på gårdsbruket som stor sett i forhold til omfanget av driften på bruket (n=422)	26
Figur 18. Gårdbrukerens vurdering av endring i det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta de siste fem årene (n=426)	27
Figur 19. Gårdbrukernes vurdering av endring i det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta de siste fem årene, etter den viktigste produksjonen på gårdsbruket (n=426).....	27

Figur 20. Endring i tilfredshet med inntekta fra gårdsdrifta blant melkeprodusenter og øvrige produksjoner. Skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds) (n = 1376).	28
Figur 21. Gårdbrukernes vurdering av endring i husstandens økonomiske resultater de siste fem årene (n=425).....	29
Figur 22. Hvordan gårdbrukerne tror det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg de neste fem årene (n=427)	29
Figur 23. Hvordan gårdbrukerne tror det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg de neste fem årene. Møre og Romsdal og resten av landet (n=1586)	30
Figur 24. Troen på at husstandens totale økonomiske situasjon vil utvikle seg i positiv eller negativ retning de neste fem årene (n=425)	30
Figur 25. Investeringer i bygninger, maskiner og annet de siste fem årene (n=420) ..	32
Figur 26. Investeringer over 1 million kroner i bygninger, maskiner og annet de siste fem årene. Møre og Romsdal og resten av landet (n=1582)	33
Figur 27. Planlagte investeringer i bygninger, maskiner og annet i løpet av de neste fem årene (n=439)	33
Figur 28. Andel gårdbrukere som planlegger å investere 1 million kroner eller mer de neste fem årene (n=417)	34
Figur 29. Andel gårdbrukere i Trendundersøkelsen som oppgir at de driver melkeproduksjon i båsfjøs og løsdrift (n=107).....	35
Figur 30. Sannsynlighet for å bygge om til løsdrift innen 2034 blant gårdbrukere som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs (n=53)	35
Figur 31. De viktigste grunnene til at gårdbrukere enten har investert eller planlegger å investere i bygninger, maskiner eller annet. Presentert i rangert rekkefølge (n=439)	36
Figur 32. De viktigste hindringene for å investere i bygninger, maskiner eller annet på gården (n=439)	37
Figur 33. Viktigste hindringer for investering blant gårdbrukere med båsfjøs som vurderer ombygging til løsdrift som lite sannsynlig (n=33)	38
Figur 34. Andel gårdbrukere som vil anbefale barna å ta over gårdsbruket, blant gårdbrukere med barn (n=402)	40
Figur 35. Andel gårdbrukere som vil anbefale barna å ta over gården (n=1 261).....	41
Figur 36. Andel av gårdbrukerne som tror noen i familien kommer til å ta over gården. 2018-2026 (n=1392)	41
Figur 37. Sannsynlighet for at familiemedlemmer overtar gårdsdrifta etter en selv (n=1371).....	42
Figur 38. Andel gårdbrukere innenfor ulike produksjoner som anser det som «ganske sannsynlig», «svært sannsynlig» eller «helt sikkert» at andre familiemedlemmer vil ta	

over drifta på gården etter en selv. Øvrig kategorier er lite sannsynlig og usannsynlig (n=408).....	43
Figur 39. Hva bøndene regner som den mest sannsynlige utviklingen for gårdsbruket de neste 5 årene (n=417)	43
Figur 40. Hva bøndene regner som den mest sannsynlige utviklingen for gårdsbruket de neste 5 årene (n=417)	44
Figur 41. Gårdbrukernes vurdering av framtidig utvikling i ulike produksjoner.....	45
Figur 42. Hva bøndene regner som den mest sannsynlige utviklingen for gårdsbruket om 20 år (n=417)	45
Figur 43. Utviklingstrekk, Møre og Romsdal og resten av landet (n=1577)	46
Figur 44. Andelen gårdbrukere som tror gårdsbruket mest sannsynlig vil være drevet av enten dagens brukere eller av barn eller slekt av dagens brukere. 2018-2026 (n=1376).....	47
Figur 45. Gjennomførte klima- og miljøtiltak i Møre og Romsdal (n=412).....	49
Figur 46. Planlagte klima- og miljøtiltak (n=412)	50
Figur 47. Andel gårdbrukere i Møre og Romsdal som har tatt i bruk klimakalkulatoren i ulike alderskategorier (n=413).....	50
Figur 48. Vurdering av hva som er viktig ved gjennomføring av tiltak som i de foregående figurene (n=409)	51
Figur 49. Andel gårdbrukere i Møre og Romsdal som oppgir at de driver annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser (n=414)	53
Figur 50. Hvilken type tilleggsnæring gårdbrukere i Møre og Romsdal oppgir at de driver med (n=414)	54
Figur 51. Regionale variasjoner i andelen gårdbrukere som oppgir at de driver annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser (n=414)	54
Figur 52. Regionale variasjoner i type tilleggsnæring (n=414).....	55
Figur 53. Selvrapportert netto næringsinntekt for tilleggsnæringer (n=249).....	56
Figur 54. Andel gårdbrukere som oppgir over 300 000 kroner i netto næringsinntekt fra tilleggsnæringer etter alder (n=231).....	56
Figur 55. Framtidsplaner for tilleggsnæringer blant de som i dag driver med tilleggsnæringer (n=237)	57

Sammendrag

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag for Møre og Romsdal fylkeskommune og baserer seg på spørreundersøkelsen «Trender i norsk landbruk». Undersøkelsen ble gjennomført våren 2026, der 439 gårdbrukere fra Møre og Romsdal deltok. Tilsvarende undersøkelser har også blitt gjennomført i 2018 og 2022, med henholdsvis 435 og 607 deltakere, noe som gjør det mulig å analysere utviklingstrekk i fylket over tid. Nedenfor følger et kort sammendrag av de viktigste mønstrene og trendene.

Arbeidshverdag, trivsel og kunnskapskilder: Gårdbrukerne i Møre og Romsdal rapporterer gjennomgående høy trivsel, opplever arbeidet som meningsfullt og er stolte av å være gårdbrukere. Samtidig opplever mange at de har for lite ferie og fritid, og at det er vanskelig å skaffe avløsning når de ønsker fri.

Andre gårdbrukere i nærområdet oppfattes som den viktigste kilden til kunnskap i gårdsdrifta, og yngre gårdbrukere bruker i større grad sosiale medier som informasjonskilde enn eldre gårdbrukere. Mange oppgir også at de kjenner landbruksforvaltningen i kommunen godt og opplever at den kan bistå ved behov.

Økonomi: Over fire av ti opplever at det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta har utviklet seg positivt de siste fem årene. Dette gjelder særlig melkeprodusenter, mens bildet er mer sammensatt i andre produksjoner. Tilfredsheten med inntekten fra gårdsdrifta falt fra 2018 til 2022, men er i 2026 tilbake på omtrent samme nivå som i 2018. Samtidig varierer forventningene til den økonomiske utviklingen framover, både for gårdsdrifta og husholdningen.

Investeringer: Investeringsnivået i Møre og Romsdal varierer betydelig mellom gårdbrukerne. De fleste har investert mellom 100 000 kroner og én million kroner de siste fem årene, mens én av fire har investert én million kroner eller mer. Yngre gårdbrukere, melkeprodusenter og større bruk har investert mest og har også de største investeringsplanene framover.

De viktigste grunnene til å investere i gårdsdrifta oppgis å være å opprettholde drifta, effektivisere produksjonen, redusere arbeidsbelastningen og/eller møte framtidige krav. Samtidig trekkes lav lønnsomhet, høye investeringskostnader, uforutsigbare rammebetingelser og usikkerhet om framtidig drift fram som sentrale barrierer for å investere. Overgangen til løsdrift innebærer et særlig stort investeringsbehov, og et flertall av brukerne som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs vurderer det som lite sannsynlig eller usannsynlig at de vil bygge om innen 2034.

Rekruttering og framtidsutsikter: Rundt halvparten av gårdbrukerne i Møre og Romsdal vil anbefale barna sine å ta over gården. Dette er en høyere andel enn i 2022, men noe lavere enn i 2018. Flere tror også at gården vil bli overtatt av barn eller andre familiemedlemmer sammenlignet med 2022. På kort sikt (5 år) forventer de fleste at driften fortsetter som i dag. Den generelle trenden er at yngre gårdbrukere planlegger oftere for vekst, mens eldre i større grad ser for seg nedtrapping eller avvikling. På lengre sikt (20 år) framstår fortsatt drift i familien som det mest sannsynlige utviklingstrekket, selv om usikkerheten er relativt stor.

Klima- og miljøtiltak: Mellom 16 og 22 prosent av gårdbrukerne oppgir at de benytter tiltak som presisjonsspredning av kunstgjødsel, nedlegging av husdyrgjødsel og digital gjerdeteknologi i gårdsdrifta. En tilsvarende andel har tatt i bruk klimakalkulatoren, mens solcelleanlegg og levering av husdyrgjødsel til biogassproduksjon er mindre utbredt. Økonomiske støtteordninger framheves som den viktigste forutsetningen for å gjennomføre klima- og miljøtiltak. Det er også viktig at tiltakene er enkle å kombinere med øvrig drift og ikke øker arbeidsbelastningen.

Tilleggsnæringer: 58 prosent av gårdbrukerne oppgir at de driver en form for tilleggsnærings basert på gårdens ressurser. De vanligste aktivitetene er leiekjøring, brøyting og strøing, vedproduksjon samt utleie av jakt- og fiskerettigheter. Yngre gårdbrukere har oftere høyere inntekter fra slike aktiviteter og større planer for videre utvikling av virksomheten enn eldre gårdbrukere.

Konklusjon: Samlet sett viser resultatene et mer positivt bilde av landbruket i Møre og Romsdal enn det som kom til uttrykk i undersøkelsen fra 2022. Samtidig peker rapporten på flere sentrale utfordringer som fortsatt vil prege utviklingen i næringen i årene framover.

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og formål med rapporten

Trender i norsk landbruk (Trendundersøkelsen) er en nasjonal spørreundersøkelse som har blitt gjennomført annethvert år siden 2002 av forskningsinstituttet Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning. Undersøkelsen omfatter spørsmål om alt fra gårdbrukerens trivsel og motivasjon til vurderinger av rekruttering og investeringer i gårdsdrifta. Denne typen kunnskap er i liten grad tilgjengelig i offentlig registerbasert statistikk og utgjør derfor et viktig supplement i utviklings- og strategiarbeid.

Våren 2026 ble det gjennomført en ny runde av *Trender i norsk landbruk*. I tillegg til den nasjonale undersøkelsen ble det samlet inn svar fra flere hundre gårdbrukere i Møre og Romsdal. Tilsvarende datainnsamlinger ble også gjennomført i fylket i 2018 og 2022, noe som muliggjør analyser av utviklingstrekk over tid.

Formålet med denne rapporten er å presentere resultater og analyser basert på dette datamaterialet. Dette omfatter regionale analyser innad i fylket, analyser av utviklingstrekk over tid, samt sammenligninger mellom Møre og Romsdal og resten av landet.

Målgruppen for rapporten er beslutningstakere innen politikk og forvaltning, samt andre samfunnsinteresserte. Rapporten kan også være til nytte i arbeidet med å utforme regionale satsingsområder og prioriteringer for landbruket i Møre og Romsdal.

I denne rapporten setter vi søkelys på seks overordnede temaer:

- Arbeidshverdag, trivsel og kunnskapskilder
- Økonomi
- Investeringer
- Rekruttering og framtidsutsikter
- Klima- og miljøtiltak
- Tilleggsnæringer

Disse temaene presenteres fra og med kapittel 2.

1.2 Datagrunnlag og gjennomføring

Invitasjon til å delta i spørreundersøkelsen ble sendt til alle gårdbrukere i Møre og Romsdal som var personlige drivere med et dyrket areal på minst 5 dekar. Utvalget omfattet 1 825 gårdbrukere, hentet fra Landbrukets dataflyt (Produsentregisteret) basert på søknader om produksjonstilskudd året før.

Datainnsamlingen ble gjennomført av Sentio Research AS og besto av både en post- og en e-postbasert undersøkelse. Av de inviterte mottok 1 000 tilfeldig utvalgte

undersøkelsen per post, mens de resterende 825 fikk invitasjon via e-post. Denne todelingen ble gjort av kostnadshensyn, men også fordi yngre gårdbrukere er lettere å nå via e-post.

Etter én utsending og én påminnelse hadde totalt 439 gårdbrukere i Møre og Romsdal besvart undersøkelsen, inkludert dem som deltok som en del av den nasjonale undersøkelsen. Når gårdsbruk som ikke lenger søker om produksjonstilskudd holdes utenfor, tilsvarer dette en svarprosent på rundt 25 prosent. Responsen var høyere blant dem som mottok undersøkelsen per post enn blant dem som fikk den via e-post, noe som er i tråd med erfaringer fra tidligere undersøkelser.

Tabell 1. Utsending og svar.

Kategori	Antall
Utsendinger	1825
Utsendinger, ekskludert frafall (bruttoutvalg)	1770
Svar	
Svar fra postal-utsending	264
Svar fra epost-utsending	87
Øvrige svar fra nasjonal undersøkelse	88
Totalt	439

Analyser av datamaterialet viser at kjønnsfordelingen og gårdsbrukets størrelse samsvarer relativt godt med de faktiske populasjonsfordelingene i Møre og Romsdal (tabell 2). Produksjonsfordelingen er også relativt lik når det gjelder melk, sau og svin, mens storfe er noe underrepresentert i utvalget. Dette kan skyldes at Statistisk sentralbyrås (SSB) data bygger på hvorvidt gårdsbruket har øvrig storfe, mens Trendundersøkelsen baserer seg på om produksjonen omfatter storfekjøtt (selvrapportert).

Det er også en viss skjevhet i aldersfordelingen: Yngre gårdbrukere er noe underrepresentert, mens eldre er noe overrepresentert. Forskjellen kan dels være reell, men kan også henge sammen med at Trendundersøkelsen ber den som utfører mesteparten av arbeidet om å svare, mens SSBs data er basert på registrert eier.

Til tross for enkelte avvik fremstår undersøkelsen som relativt representativ for de nevnte variablene, uten tydelige systematiske skjevheter. De nevnte forskjellene bør likevel tas i betraktning i tolkningen av resultatene, og vi vil undersøke variasjoner langs disse variablene (for eksempel ved å analysere og kommentere aldersforskjeller).

Tabell 2. Sammenligning av fordelinger i Trendundersøkelsen med populasjonsdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB)

Variabler	Populasjonsdata, Møre og Romsdal (SSB)	Trendundersøkelsen, Møre og Romsdal		
	Prosentvis fordeling	Prosentvis fordeling	Standardfeil	95 % konfidensintervall
Alder				
Under 40 år	17.3	10.1	0.01	[7.3-13.0]
40-49 år	21.5	16.1	0.02	[12.6-19.6]
50-59 år	27.0	31.0	0.02	[26.7-35.4]
60-69 år	22.8	28.1	0.02	[23.8-32.3]
70 år eller eldre	11.5	14.7	0.02	[11.4-18.5]
Kjønn				
Kvinner	18.4	15.9	0.02	[12.4-19.3]
Menn	81.6	83.4	0.02	[79.9-87.0]
Andel bønder med ulike produksjoner*				
Melk	23.8	24.2	0.02	[20.1-28.2]
Storfe	38.9	32.6	0.02	[28.2-37.0]
Sau	44.1	42.4	0.02	[37.7-47.0]
Svin	1.7	2.5	0.01	[1.0-4.0]
Areal*				
Under 100 daa	37.1	41.6	0.02	[36.8-46.4]
100-499 daa	52.6	50.1	0.02	[45.3-55.0]
500 daa eller mer	10.3	8.3	0.01	[5.6-11.0]

*SSB data inkluderer både personlige brukere og selskaper, mens Trendundersøkelsen er kun basert på personlige brukere.

1.3 Analysestrategi

I denne rapporten ser vi nærmere på hvordan gårdbrukere i Møre og Romsdal svarer på ulike spørsmål. Vi undersøker også hvordan svarene varierer etter forhold som alder og kjønn, gårdsbrukets størrelse og produksjonstype, samt om mønstrene varierer mellom regioner i fylket eller skiller seg fra resten av landet. I tillegg vil vi analysere utviklingstrekk ved å sammenligne resultatene fra undersøkelsene gjennomført i 2018, 2022 og 2026.

Tabell 3 viser antall gårdbrukere som deltok i hhv. 2018, 2022 og 2026. Utvalgene består ikke nødvendigvis av de samme gårdbrukerne ved hver runde, men gir tverrsnitt av situasjonen i Møre og Romsdal på de aktuelle tidspunktene. Med andre ord gir dataene et øyeblikksbilde av situasjonen ved hvert måletidspunkt, heller enn å følge de samme gårdbrukerne over tid.

Tabell 3. Antall gårdbrukere som har deltatt i de ulike undersøkelsene.

	Antall
2018-undersøkelsen	435
2022-undersøkelsen	607
2026-undersøkelsen	439
<i>Totalt</i>	<i>1481</i>

Variasjoner mellom grupper og utvikling over tid presenteres både i figurer og i tekst. Valget er gjort ut fra hva som vurderes som mest relevant og nyttig, men også med hensyn til begrensninger i dataene og risikoen for at figurer kan gi et misvisende bilde (for eksempel ved analyser av gruppeforskjeller der usikkerheten er høy).

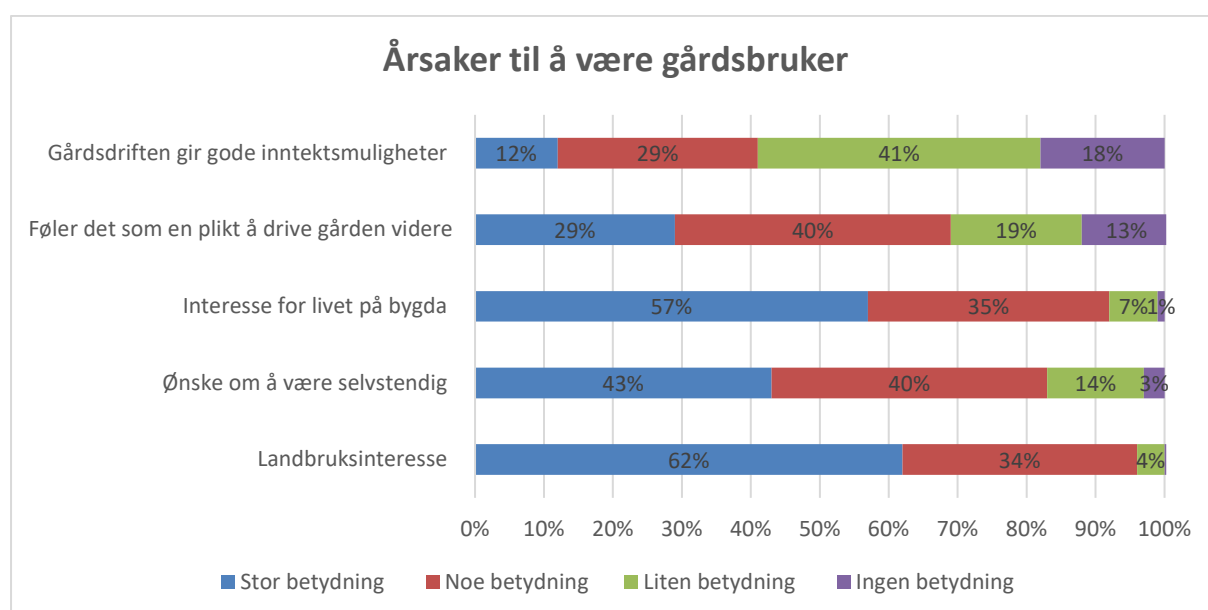
Det er også gjennomført supplerende statistiske analyser, slik som regresjonsanalyser (OLS og logistisk regresjon) og kjikvadrattester. Disse er ikke inkludert i rapporten, men vil bli kommentert i enkelte tilfeller.

2. Arbeidshverdag, trivsel og kunnskapskilder

I dette kapitlet analyseres gårdbrukernes arbeidshverdag, trivsel og kunnskapskilder. Delkapittel 2.1 tar for seg trivsel og motivasjon, delkapittel 2.2 belyser ferie og fritid, ensomhet og det landbruksfaglige miljøet, og delkapittel 2.3 omhandler kilder til kunnskap.

2.1. Trivsel og motivasjon

Vi ser først på hva som motiverer gårdbrukerne og i hvilken grad de trives i yrket. Figur 1 viser hvor stor betydning ulike forhold har for valget om å være gårdbruker.

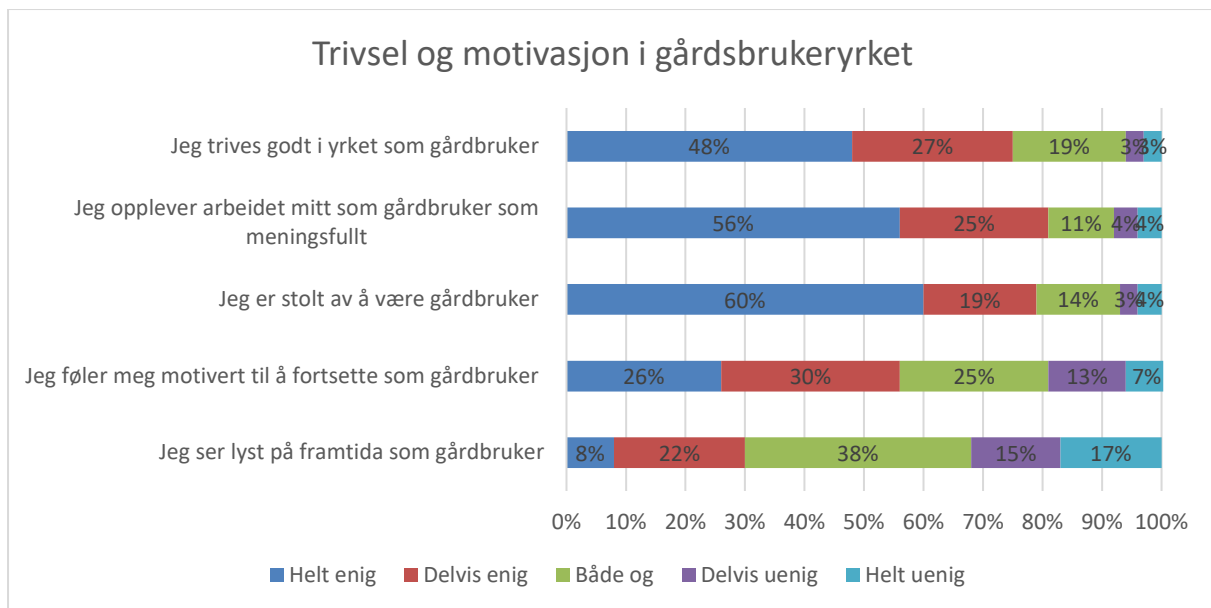

Figur 1: Betydningen av ulike forhold for valg om å være gårdbruker (n=424)

Flest oppgir landbruksinteresse som hovedårsak til at de er gårdbrukere, etterfulgt av interesse for bygdeliv og ønsket om selvstendighet. Selv om færre legger stor vekt på plikten til å drive gården videre, oppgir mange dette som av *noe* betydning. Gode inntektsmuligheter vektlegges derimot i liten grad.

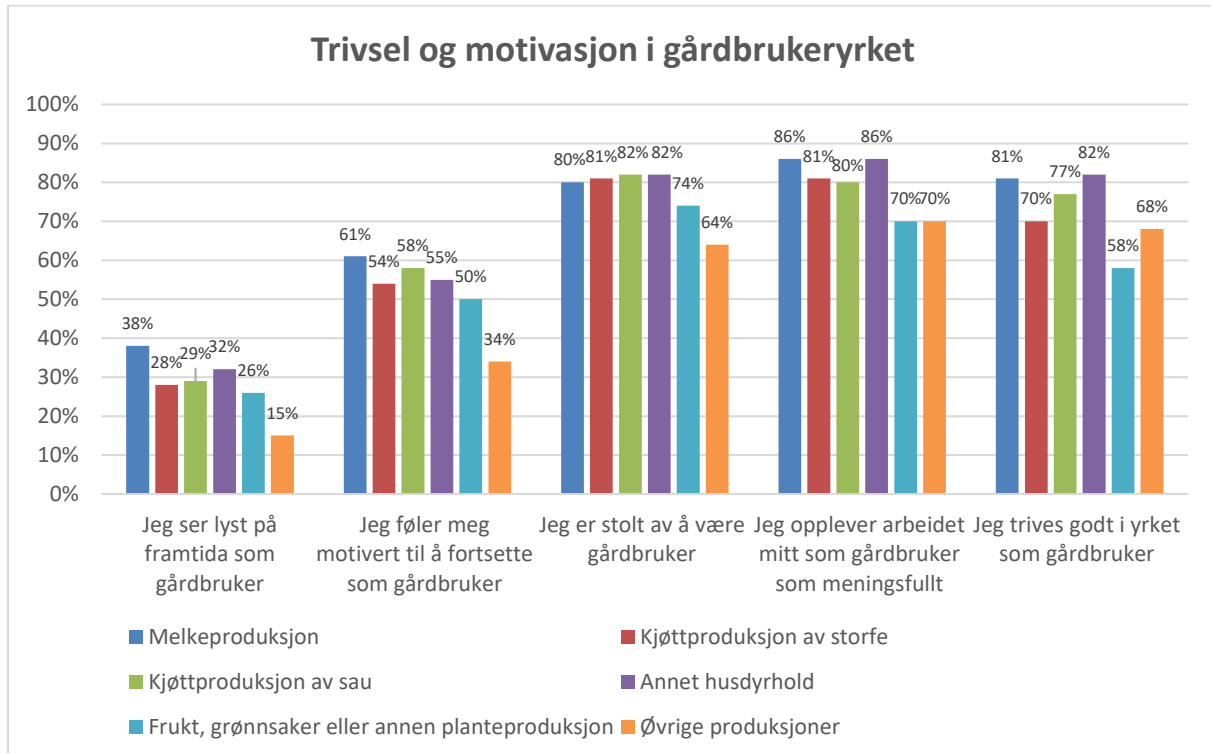
Figur 2 viser hvordan gårdbrukerne vurderer ulike påstander om trivsel og motivasjon i yrket. Samlet sett tyder resultatene på høy trivsel: 75 prosent er enige i påstanden om at de trives godt i gårdbrukeryrket, og 81 prosent er enige i at de opplever arbeidet som meningsfullt. Videre er nær åtte av ti enige i at de er stolte av å være gårdbrukere.

Når det gjelder motivasjonen for å fortsette i yrket, er bildet mer sammensatt, selv om over halvparten oppgir at de er motiverte til å fortsette som gårdbrukere. Det samme gjelder synet på framtida, der vurderingene er mer delte. Dette er mønstre vi også finner på nasjonalt nivå, og forhold som vi kommer nærmere tilbake til i kapittel 5.

Figur 2: Gårdbrukeres trivsel og motivasjon (n=428)

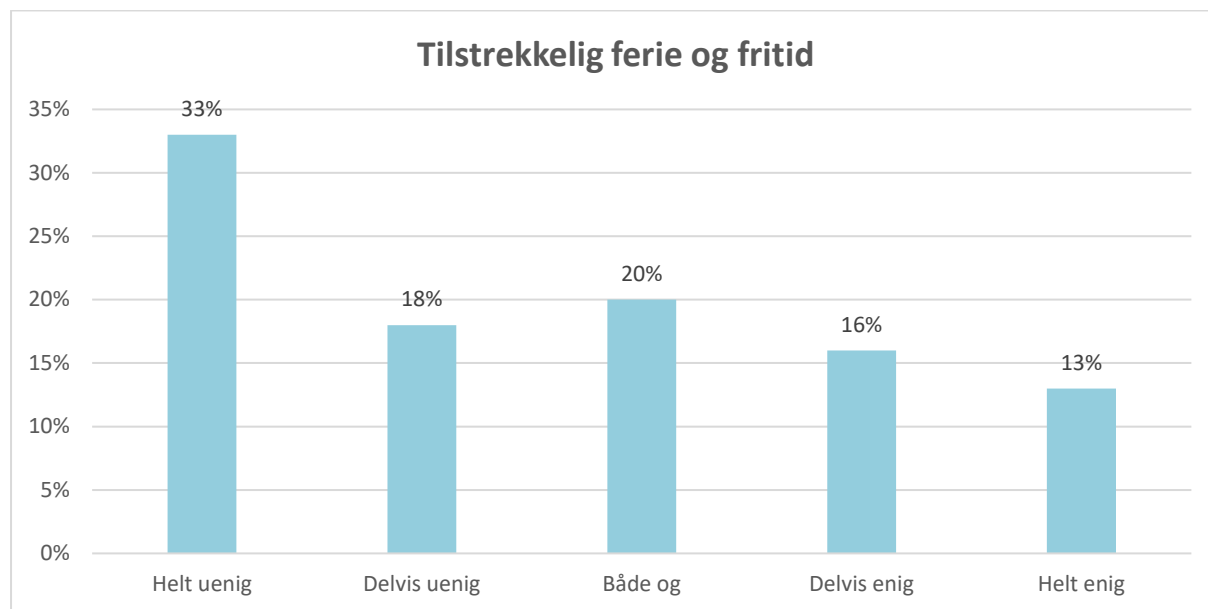
Figur 3 viser at trivsel og motivasjon i stor grad er likt fordelt på tvers av produksjoner. Trivsel, stolthet og opplevelsen av meningsfylt arbeid ligger gjennomgående høyere enn motivasjon og forventninger til framtida innen alle produksjonstyper. Samtidig er det en tendens til at melkeprodusenter ser noe mer lyst på framtida enn gårdbrukere med enkelte andre produksjoner, selv om forskjellene kun er statistisk signifikante ved sammenligning mellom melkeproduksjon og «øvrige produksjoner».

Figur 3. Gårdbrukernes trivsel og motivasjon (andel som er enige i påstandene), etter viktigste produksjon på bruket (n=428)

2.2. Arbeidshverdag og fritid

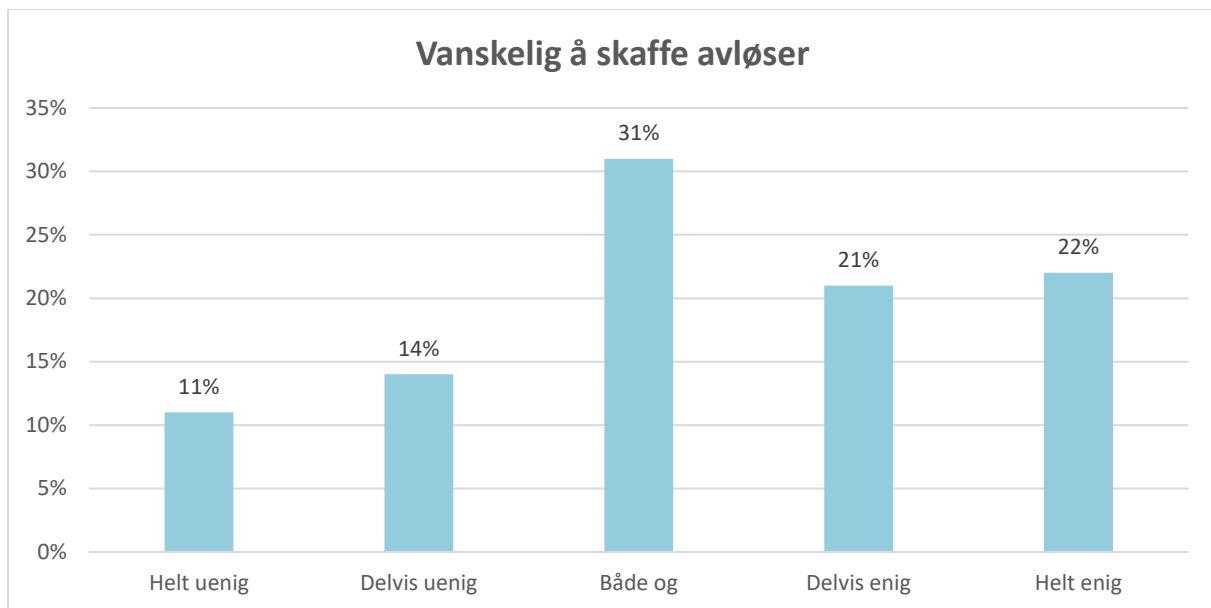
Figur 4 viser i hvilken grad gårdbrukerne er enige i påstanden om at de har nok ferie og fritid. Mens 51 prosent er delvis eller helt uenige, er 29 prosent delvis eller helt enige i påstanden. Med andre ord opplever mange gårdbrukere at de har for lite ferie og fritid.

Figur 4: Andel som er enig eller uenig i påstanden om at de har nok ferie og fritid (n=415)

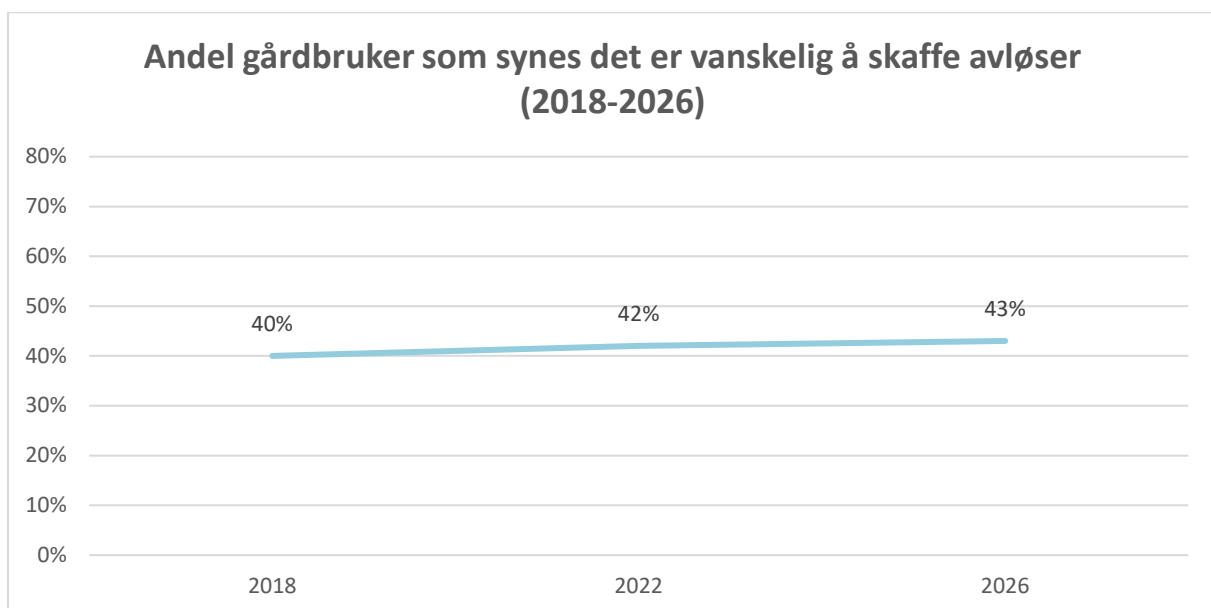
At halvparten av gårdbrukerne er uenige i at de har nok ferie og fritid, betyr ikke nødvendigvis at de ville tatt seg mer fri dersom de hadde hatt mulighet. Samtidig kan begrenset tilgang på avløsere i regionen være en barriere for å ta fri.

Figur 5 viser i hvilken grad gårdbrukerne opplever det som vanskelig å skaffe avløser ved behov for fri. 43 prosent er enige i at det er vanskelig, 25 prosent er uenige, mens resten svarer «både og».

Figur 5: Andel som er enig eller uenig i påstanden om at det er vanskelig å skaffe avløser når man skal ha fri (n=397)

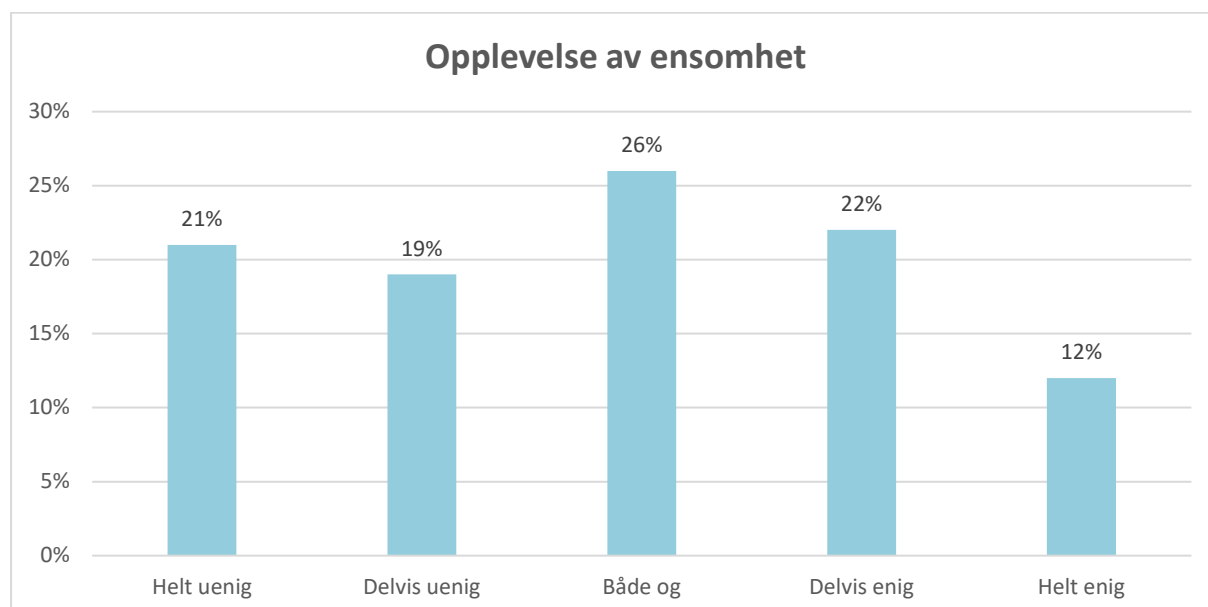
Dette mønsteret er ikke nytt. Figur 6 viser at det ikke har vært vesentlige endringer i andelen som er enig i påstanden om at det er vanskelig å skaffe avløser når man skal ha fri i perioden 2018–2026. Lignende mønstre finner vi også på nasjonalt nivå, der Møre og Romsdal ikke skiller seg nevneverdig ut.

Figur 6: Andel som er delvis eller helt enig i at det er vanskelig å skaffe avløser når man skal ha fri i Møre og Romsdal (n=1323)

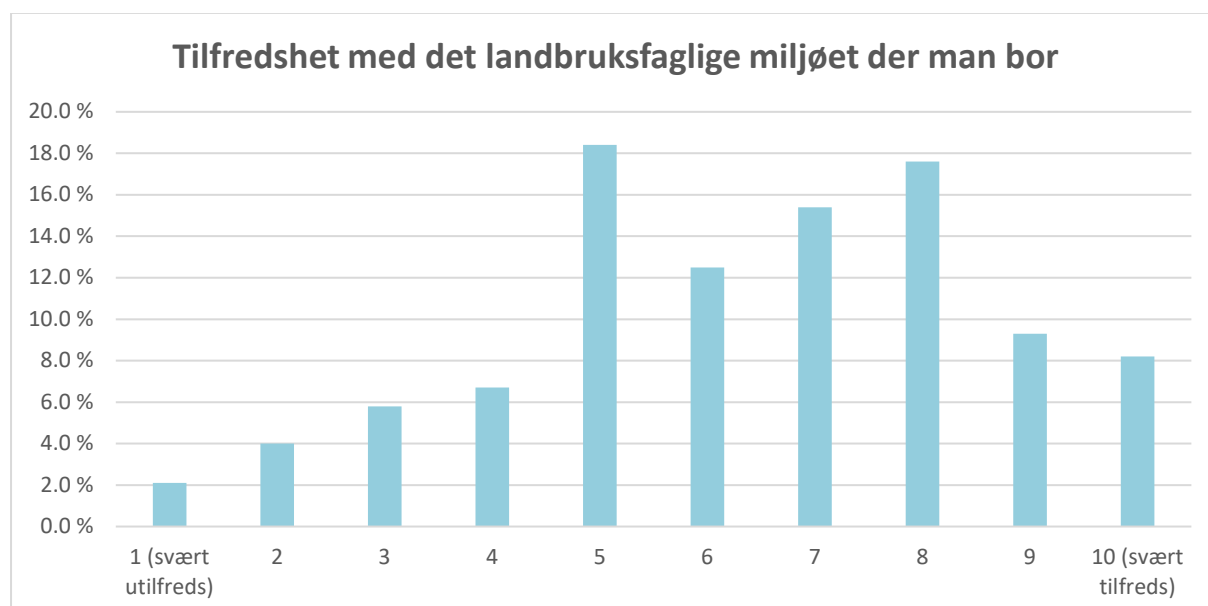
Gårdbrukeryrket er ofte preget av alenearbeid. Figur 7 viser at 34 prosent av gårdbrukerne i Møre og Romsdal er helt eller delvis enige i at de ofte føler seg ensomme i yrket, mens 40 prosent er helt eller delvis uenige. Flertallet oppgir dermed at de ikke opplever ensomhet i arbeidet som gårdbruker, men samtidig svarer nær én av tre at de ofte føler seg ensomme. Supplerende analyser viser at dette mønsteret

har vært stabilt i perioden 2018–2026. Det er likevel viktig å merke seg at spørsmålet gjelder ensomhet i utøvelsen av yrket, ikke ensomhet generelt.

Figur 7: Andel som er enig eller uenig i påstanden om at de føler seg ensom som gårdbruker (n=409)

Figur 8 viser gårdbrukernes tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der de bor, målt på en skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds). De fleste ligger i øvre halvdel av skalaen, noe som tyder på at mange er relativt tilfredse. Samtidig er det verdt å merke seg at nær én av fem har en skår under 5.

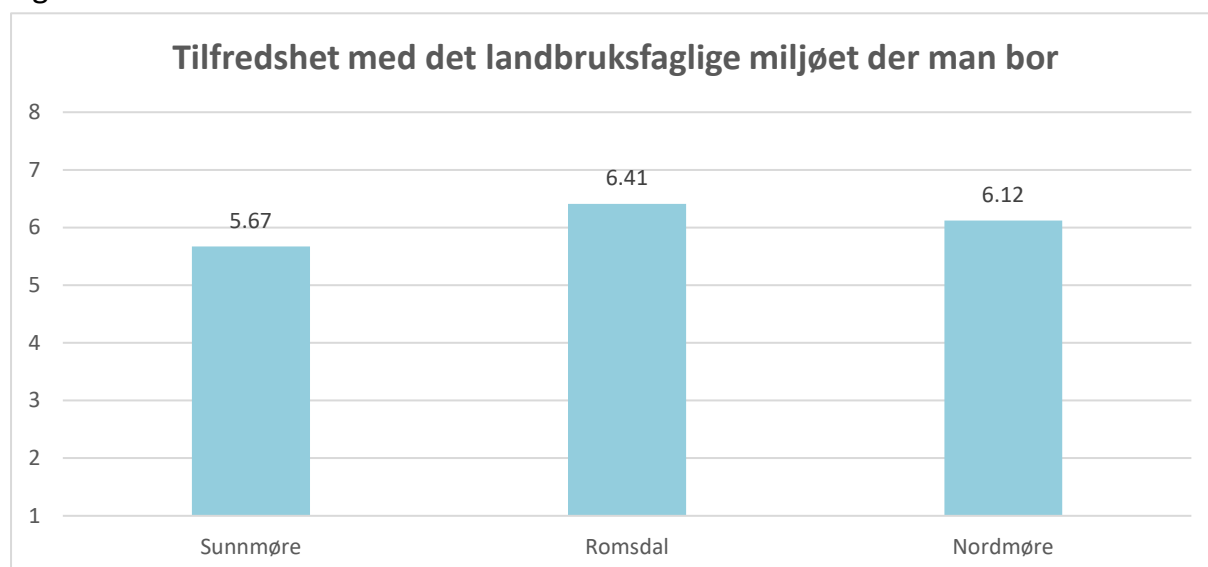
Figur 8. Tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der man bor (n=417)

Ser vi på utviklingen over tid, er tilfredsheten med det landbruksfaglige miljøet noe høyere i 2026 enn i 2022 og 2018 (figur 9). Dette kan skyldes flere forhold, slik som endringer i tilgang til faglige nettverk eller rådgivningstilbud. Samtidig kan det også være påvirket av forskjeller i hvem som har deltatt i undersøkelsen.

Figur 9. Gjennomsnittlig tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der man bor, 2018-2026 (n=1368)

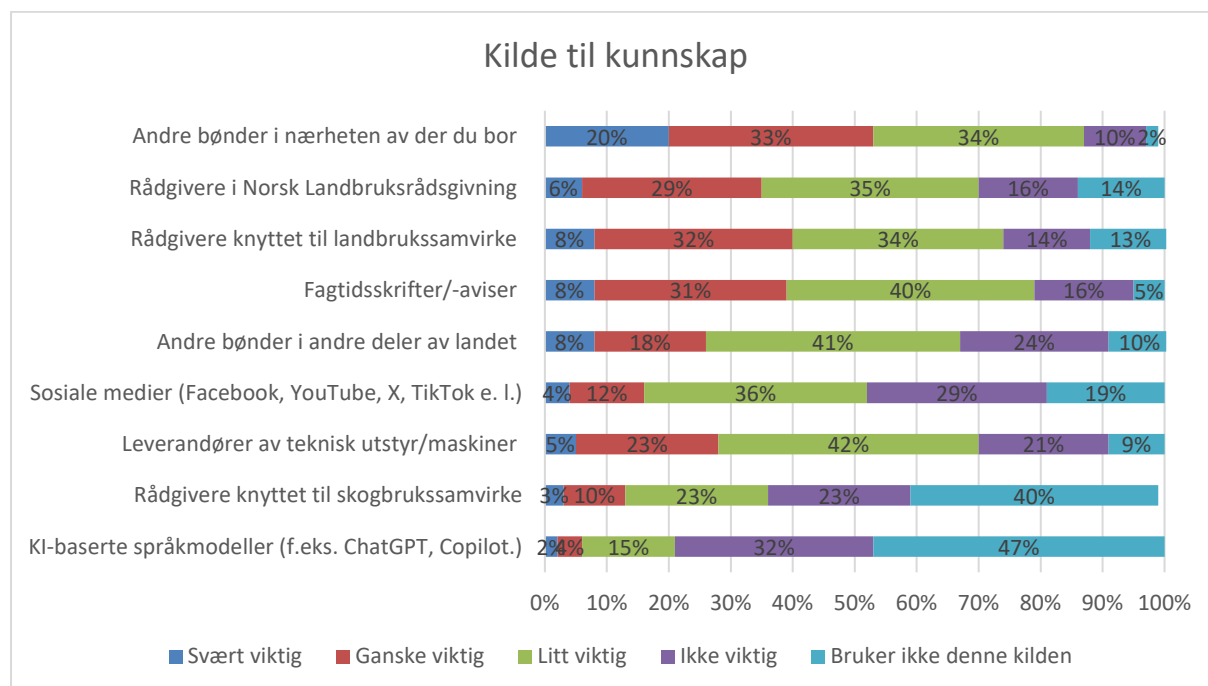
Videre er det også enkelte regionale forskjeller i tilfredsheten med det landbruksfaglige miljøet (figur 10). I gjennomsnitt oppgir gårdbrukere i Romsdal og Nordmøre noe høyere tilfredshet enn gårdbrukere på Sunnmøre. Forskjellene er imidlertid små, og kun forskjellen mellom Romsdal og Sunnmøre er statistisk signifikant.

Figur 10. Gjennomsnittlig tilfredshet med det landbruksfaglige miljøet der man bor, i hhv. Sunnmøre, Romsdal og Nordmøre. Skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds) (n=417)

2.3. Kunnskapskilder og landbruksforvaltning

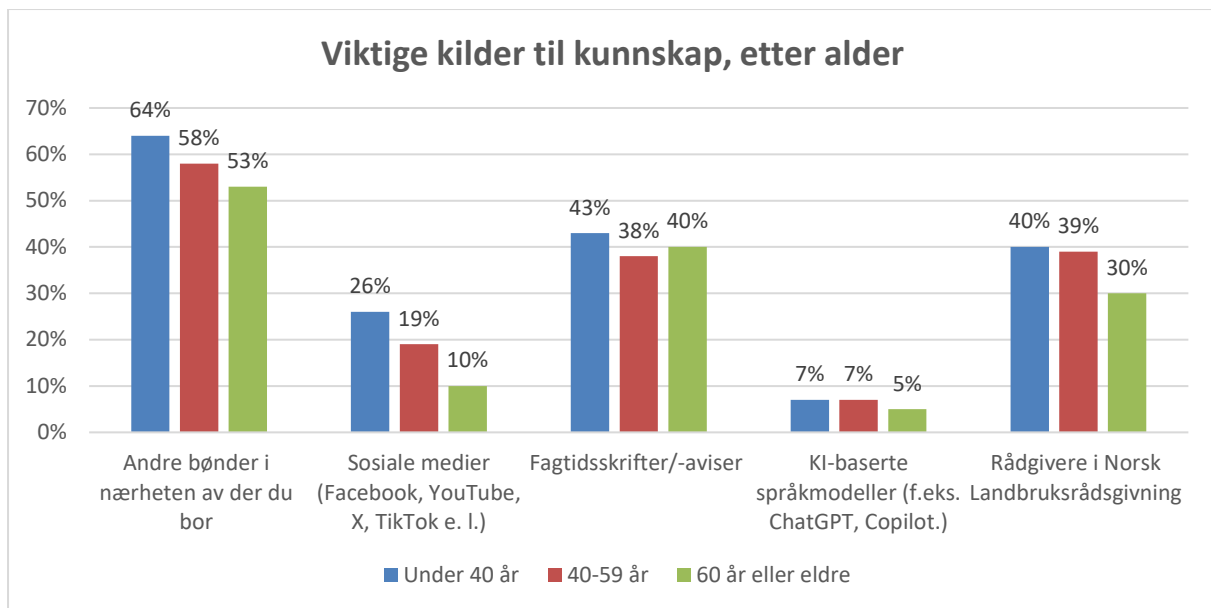
Figur 11 viser gårdbrukernes vurdering av viktigheten av ulike kilder når det gjelder å få kunnskap til gårdsdrifta.

Figur 11. Vurdering av viktigheten av ulike kunnskapskilder, presentert i rangert rekkefølge ($n = 423$)

Andre gårdbrukere i nærheten vurderes som den viktigste kilden av flest, etterfulgt av rådgivere i Norsk Landbruksrådgivning eller tilknyttet landbrukssamvirket. Deretter følger fagtidsskrifter og aviser, andre gårdbrukere i andre deler av landet og sosiale medier. Enkelte vurderer også leverandører av teknisk utstyr eller maskiner som viktige, samt rådgivere knyttet til skogbrukssamvirket (sistnevnte naturlig nok avhengig av om man driver aktivt med skogbruk). KI-baserte språkmodeller fremstår som en mindre viktig kilde, selv om rundt to av ti anser disse som litt, ganske eller svært viktige.

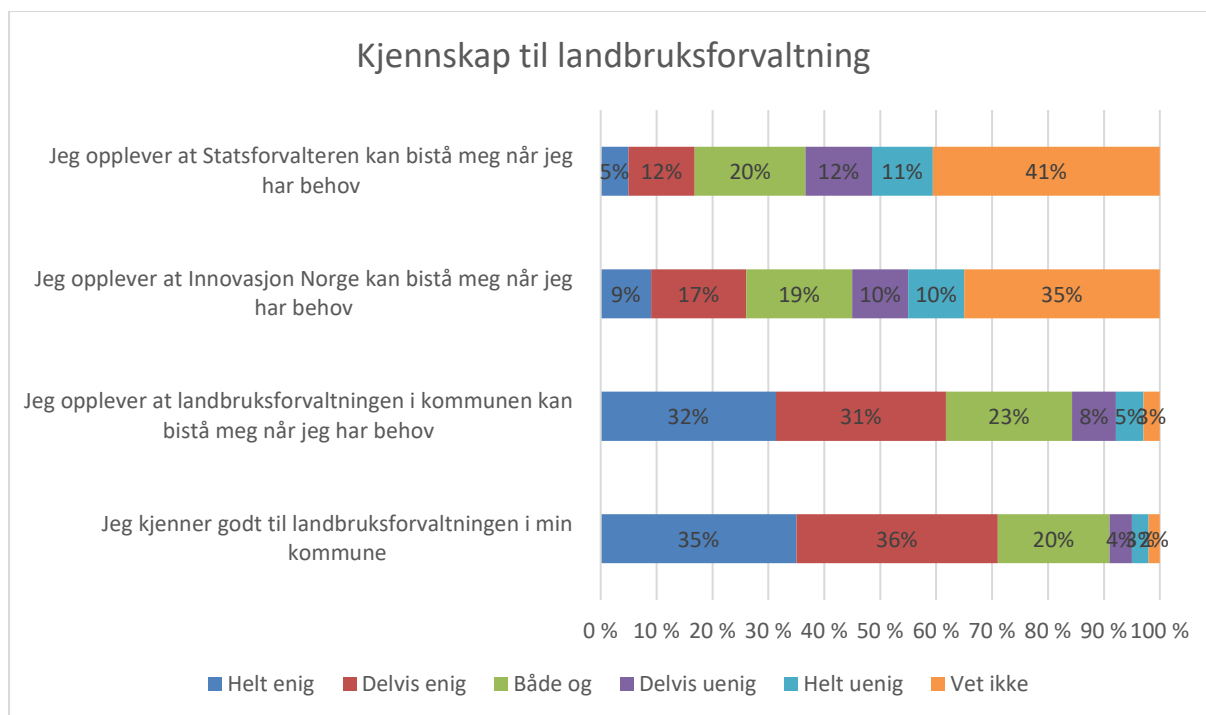
Det er imidlertid enkelte aldersforskjeller i hvor viktige de ulike kildene vurderes å være, noe som kommer fram i figur 12.

Figur 12. Andel som vurderer ulike kunnskapskilder som ganske eller svært viktige, etter alder (n=423)

En større andel av gårdbrukerne under 40 år vurderer andre gårdbrukere i nærheten som en viktig kilde til kunnskap, sammenlignet med eldre aldersgrupper. Det samme gjelder sosiale medier: 26 prosent av gårdbrukerne under 40 år vurderer dette som en ganske eller svært viktig kilde, mot 10 prosent blant dem over 60 år. Det er også enkelte aldersforskjeller i vurderingen av rådgivere i Norsk Landbruksrådgivning, mens vurderingene av fagtidsskrifter/-aviser og KI-baserte språkmodeller i stor grad er like på tvers av aldersgrupper.

Videre tok gårdbrukerne stilling til påstander om kjennskap til og bistand fra landbruksforvaltningen (figur 13). Samlet sett tyder svarene på at mange kjenner godt til landbruksforvaltningen i kommunen (71 prosent) og opplever at den kan bistå ved behov (63 prosent). Vurderingene av Statsforvalteren og Innovasjon Norge er mer delte, og en relativt stor andel svarer «vet ikke», trolig fordi mange har begrenset erfaring med disse.

Figur 13. Kjennskap til og tilfredshet med landbruksforvaltningen (n=426)

2.4. Oppsummering

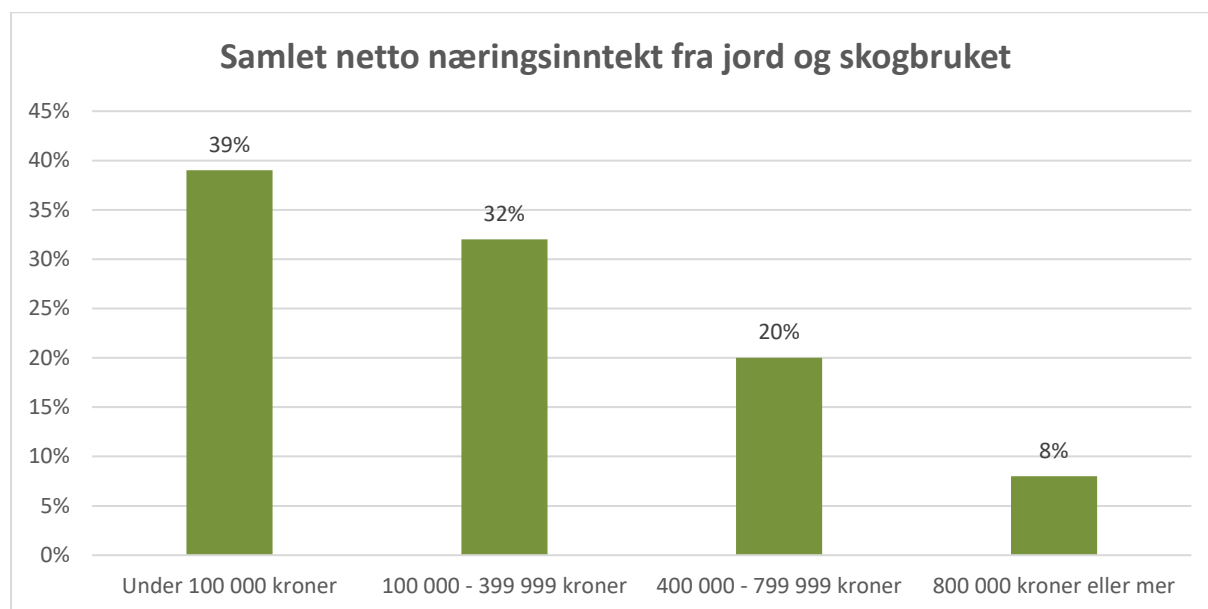
- Gårdbrukere i Møre og Romsdal oppgir gjennomgående høy trivsel, opplever arbeidet som meningsfullt, og mange er stolte av å være gårdbrukere.
- Valget om å være gårdbruker er først og fremst knyttet til interesse for landbruk og bygdeliv, heller enn plikt og økonomiske forhold.
- Mange opplever at de ikke har nok ferie og fritid, og en betydelig andel mener det er vanskelig å skaffe avløser når de skal ha fri – et mønster som har vært stabilt over tid og som også finnes nasjonalt.
- Gårdbrukere vurderer andre bønder i nærområdet som de viktigste kunnskapskildene. Det er likevel enkelte aldersforskjeller, blant annet når det gjelder betydningen av sosiale medier.
- Mange kjenner godt til landbruksforvaltningen i kommunen og opplever at den kan bistå ved behov.

3. Økonomi

I dette kapitlet ser vi nærmere på gårdbrukernes vurderinger av økonomi og gjeld (delkapittel 3.1), hvordan de opplever endringer i økonomien (delkapittel 3.2), samt deres vurderinger av de økonomiske utsiktene framover (delkapittel 3.3).

3.1. Økonomi og gjeld

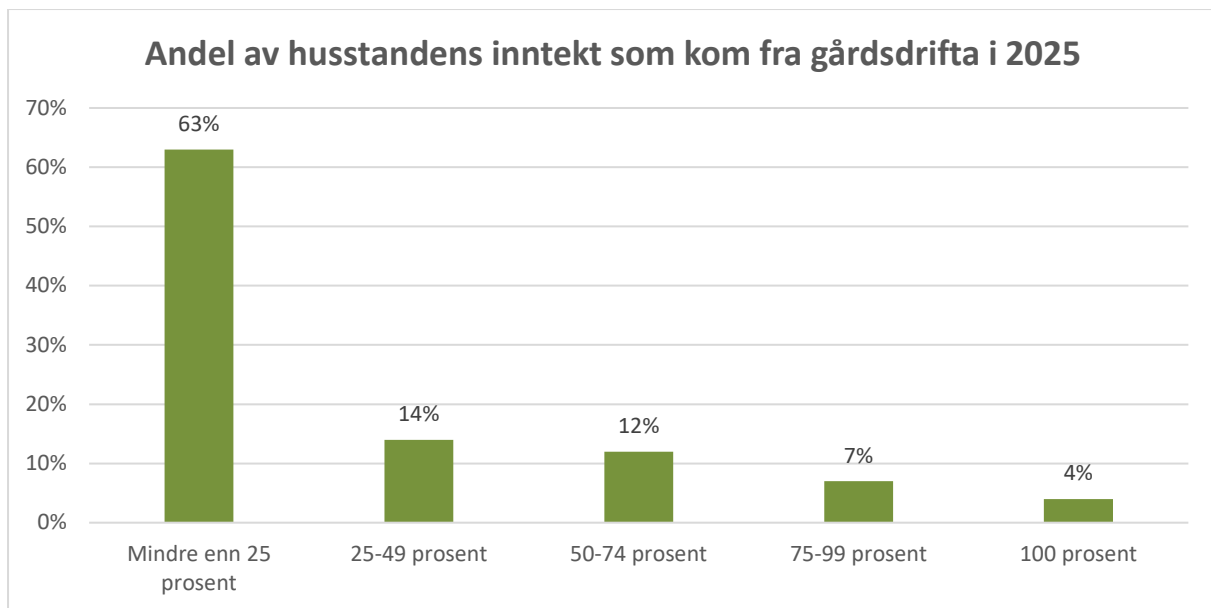
Figur 14 viser gårdbrukernes selvrapporterte netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2025. I underkant av fire av ti oppgir en netto næringsinntekt på under 100 000 kroner, mens 28 prosent oppgir over 400 000 kroner og åtte prosent over 800 000 kroner.

Figur 14. Selvrapportert netto næringsinntekt fra jord- og skogbruk i 2025 (n=420)

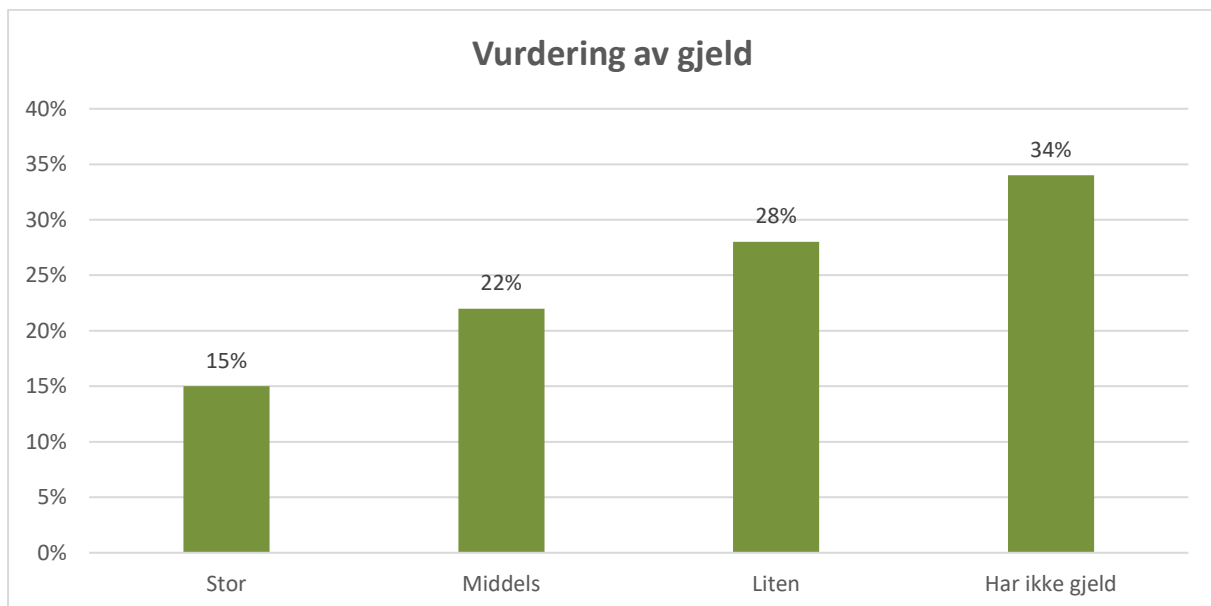
Det er med andre ord stor spredning i inntektene blant gårdbrukerne. Dette henger også sammen med om gårdbrukerne driver heltid eller deltid, samt med øvrige inntektskilder i husholdningen.

Figur 15 viser hvor stor andel av husholdningens inntekt som kommer fra gårdsdrifta. Mens i overkant av seks av ti oppgir at *mindre* enn 25 prosent av husholdningens inntekt kommer fra gårdsdrifta, oppgir i underkant av én av fire at mer enn halvparten av inntekta kommer fra gårdsdrifta. Figur 14 bør ses i lys av dette. En nettoinntekt på under 400 000 kroner kan fremstå som tilstrekkelig dersom gårdsdrifta kun utgjør en mindre del av husholdningens samlede inntekt. Samtidig vil mønstret i figur 15 i stor grad avhenge av husholdningens øvrige inntektsgrunnlag, særlig hvorvidt gårdbrukeren har en partner og hvorvidt partneren har inntektsgivende arbeid utenom gårdsdrifta.

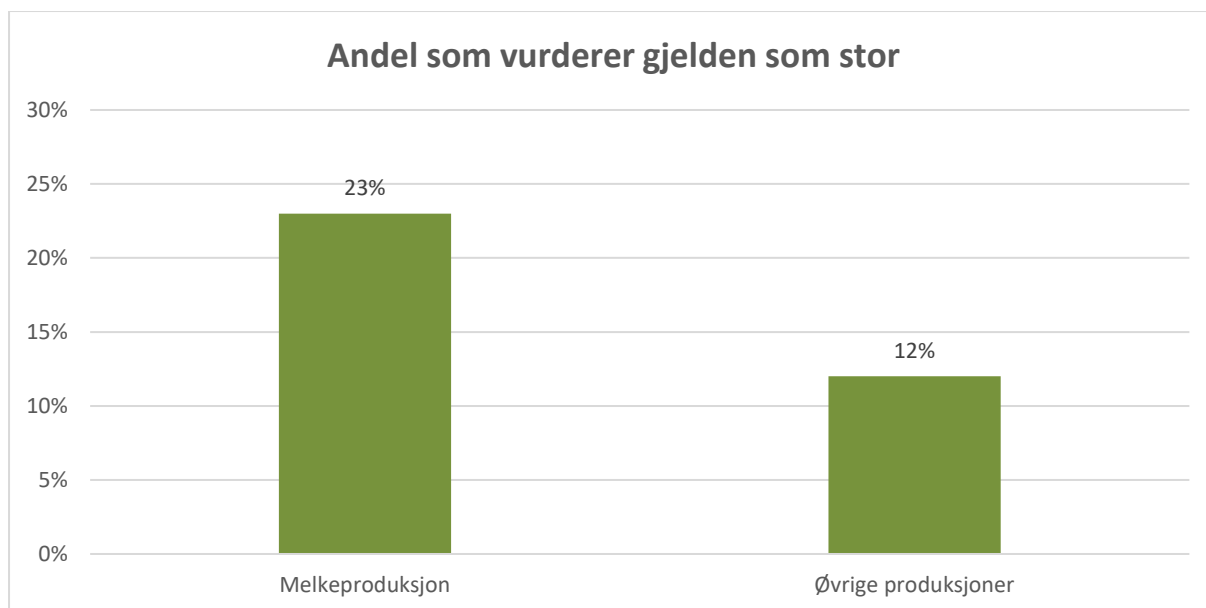
Figur 15.3 Andel av husstandens samlede nettoinntekt som kom fra gårdsdriften i 2025 (n=421)

Når det gjelder gjeldsgrad, oppgir i overkant av én av tre gårdbrukere i Møre og Romsdal at de ikke har gjeld, 50 prosent vurderer gjelden som liten eller middels, mens resterende 15 prosent vurderer gjelden som stor (figur 16).

Figur 164. Vurdering av den samlede gjelden på gårdsbruket sett i forhold til omfanget av driften på bruket (n=422)

Figur 17 viser at melkeprodusenter i større grad vurderer gjeldsgraden som «stor» sett i forhold til omfanget av drifta sammenlignet med øvrige produksjoner. Dette kan til dels ha sammenheng med investeringer i løsdriftsfjøs (noe vi kommer nærmere tilbake til i kapittel 4.2).

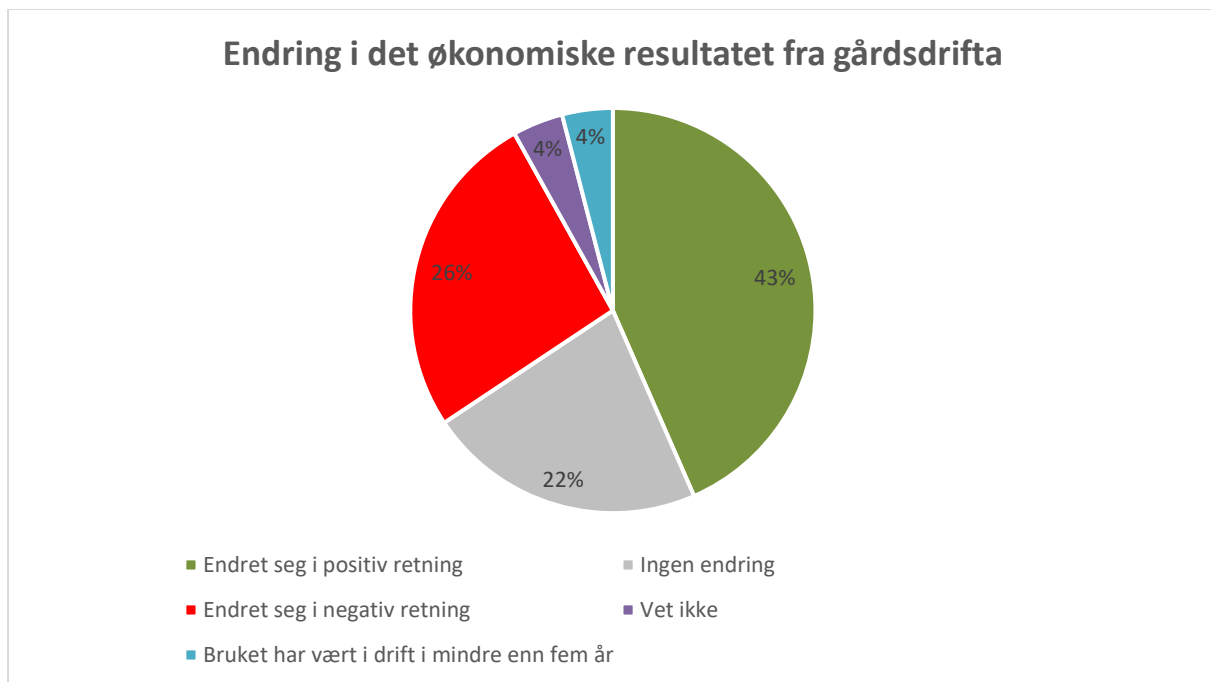

Figur 175. Andel gårdbrukere som vurderer den samlede gjelden på gårdsbruket som stor sett i forhold til omfanget av driften på bruket (n=422)

3.2. Endring i økonomi

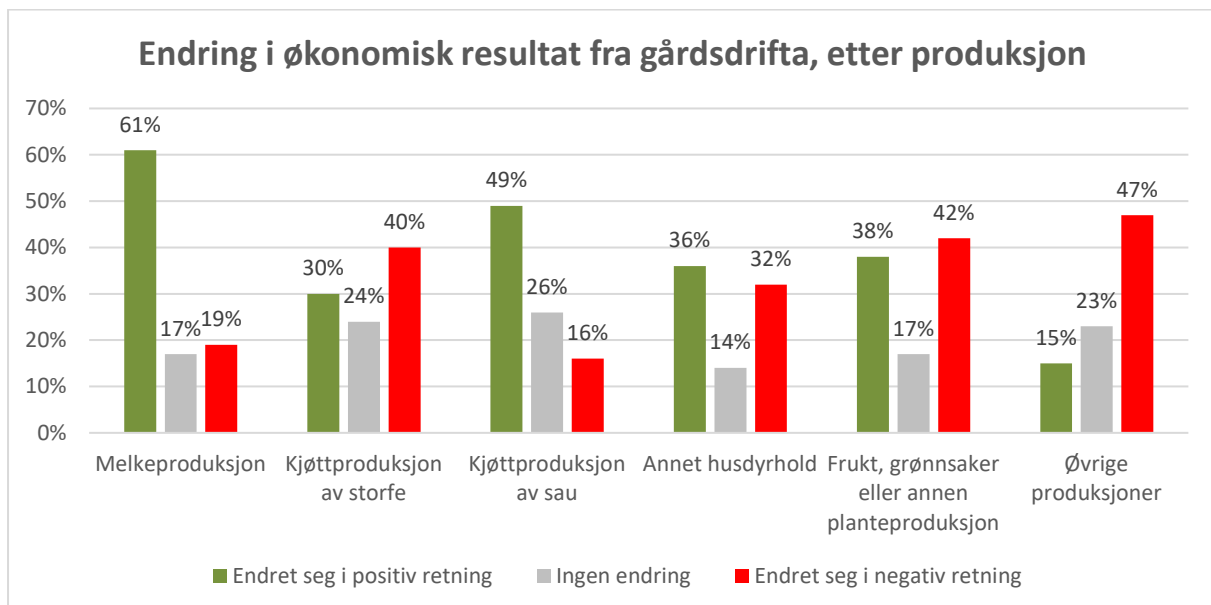
Det har vært mye fokus på gårdbrukernes økonomiske situasjon de siste årene. Da Trendundersøkelsen sist ble gjennomført i Møre og Romsdal i 2022, oppga hele 54 prosent av gårdbrukerne at resultatet fra gårdsdrifta hadde utviklet seg i *negativ* retning de siste fem årene. Dette var også et mønster på nasjonalt nivå. Det er derfor interessant å se hvordan den opplevde økonomien har utviklet seg siden den gang, etter at Stortinget i 2024 vedtok et inntektsmål i jordbruket som skulle oppnås senest innen 2027.

Figur 18 viser at 43 prosent av gårdbrukerne i Møre og Romsdal i 2026 oppgir at det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta har utviklet seg i positiv retning de siste fem årene. Videre oppgir 22 prosent at det ikke har vært noen endring, mens 26 prosent oppgir en negativ utvikling. Dette er en tydelig positiv utvikling sammenlignet med tidligere, og et mønster som også sees på nasjonalt nivå.

Figur 18. Gårdbrukerens vurdering av endring i det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta de siste fem årene (n=426)

Selv om en stor andel oppgir at økonomien har utviklet seg i positiv retning, er det likevel vesentlige forskjeller mellom produksjonene, noe som kommer fram i figur 19.

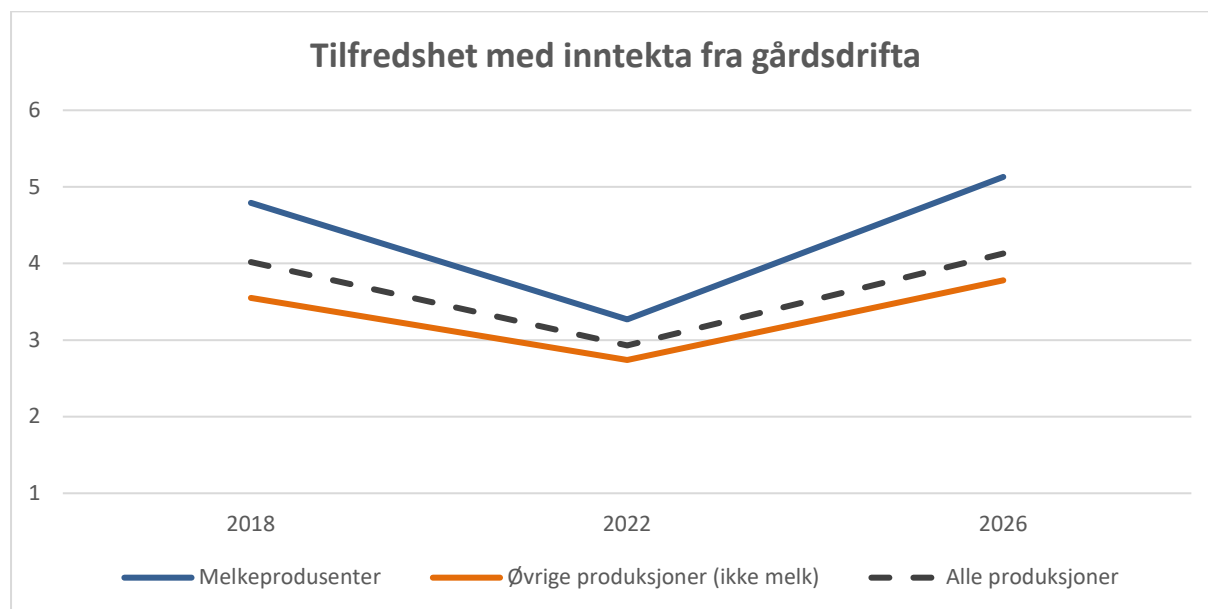

Figur 19. Gårdbrukernes vurdering av endring i det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta de siste fem årene, etter den viktigste produksjonen på gårdsbruket (n=426)

Det er melkeprodusenter som i størst grad oppgir positiv utvikling i det økonomiske resultatet de siste fem årene, etterfulgt av sauebruk. For kjøttproduksjon av storfe, annet husdyrhold, frukt, grønnsaker eller annen planteproduksjon, samt øvrige produksjoner, er bildet mer sammensatt. Blant storfekjøttprodusentene oppgir for eksempel 40 prosent en *negativ* utvikling i det økonomiske resultatet, mens kun 30

prosent oppgir en positiv utvikling. Med andre ord er det tydelige forskjeller i utviklingen mellom produksjonene.

Selv om det overordnede bildet er at en høy andel gårdbrukere i Møre og Romsdal oppfatter at det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta har utviklet seg i positiv retning, innebærer dette ikke nødvendigvis at de er fornøyde med inntekta. Figur 20 viser derfor hvordan gårdbrukernes tilfredshet med inntekta fra gårdsdrifta i Møre og Romsdal har utviklet seg fra 2018 til 2026.

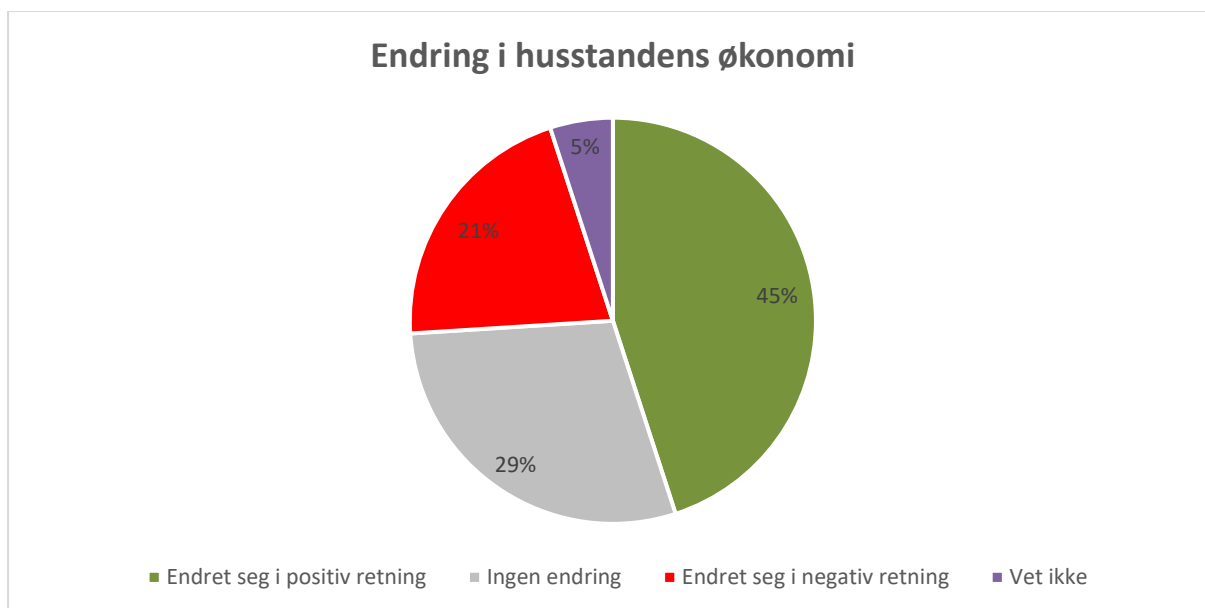

Figur 20. Endring i tilfredshet med inntekta fra gårdsdrifta blant melkeprodusenter og øvrige produksjoner. Skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds) (n = 1376).

Figuren viser at gårdbrukere i Møre og Romsdal i 2026 er tilbake på omtrent samme nivå som i 2018 når det gjelder tilfredshet med inntekta fra gårdsdrifta, etter et bunnpunkt i 2022 (stiplet linje). Dette samsvarer med nasjonale mønstre. Som i forrige figur er det også en tydelig tendens til at melkeprodusenter er mer tilfredse med inntekta enn øvrige produksjoner, særlig i 2026. Samtidig er det tegn til positiv utvikling også blant de øvrige produksjonene.

Likevel er det viktig å merke seg at et gjennomsnitt på 4,1 på en skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds) tyder på at gårdbrukere er noe mindre tilfredse med inntekta.

Figur 21 viser hvordan en positiv utvikling også er tydelig når man ser på hvordan gårdbrukerne opplever endringer i den totale økonomiske situasjonen i husstanden de siste fem årene.

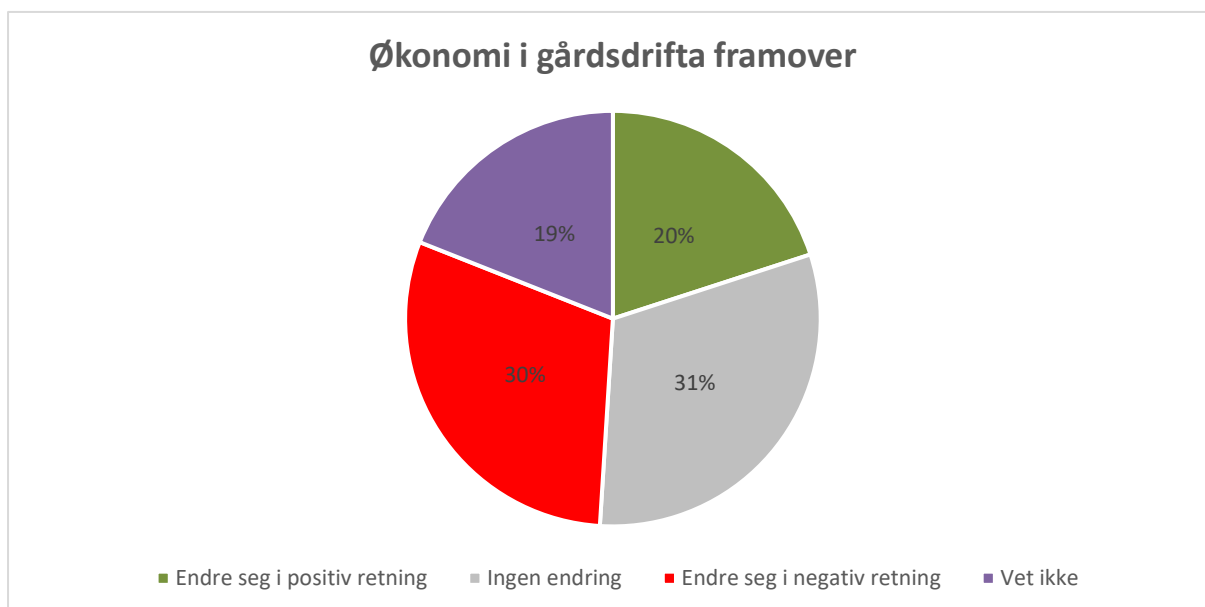

Figur 21.6 Gårdbrukernes vurdering av endring i husstandens økonomiske resultater de siste fem årene (n=425)

Figuren viser at 45 prosent oppgir en positiv utvikling, mens 21 prosent oppgir en negativ utvikling. Dette kan til dels gjenspeile en reell bedring i det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta, men kan også henge sammen med øvrige inntektskilder og endringer i rentenivået, slik at flere opplever å ha et noe bedre økonomisk handlingsrom enn i 2022.

3.3. Økonomiske utsikter

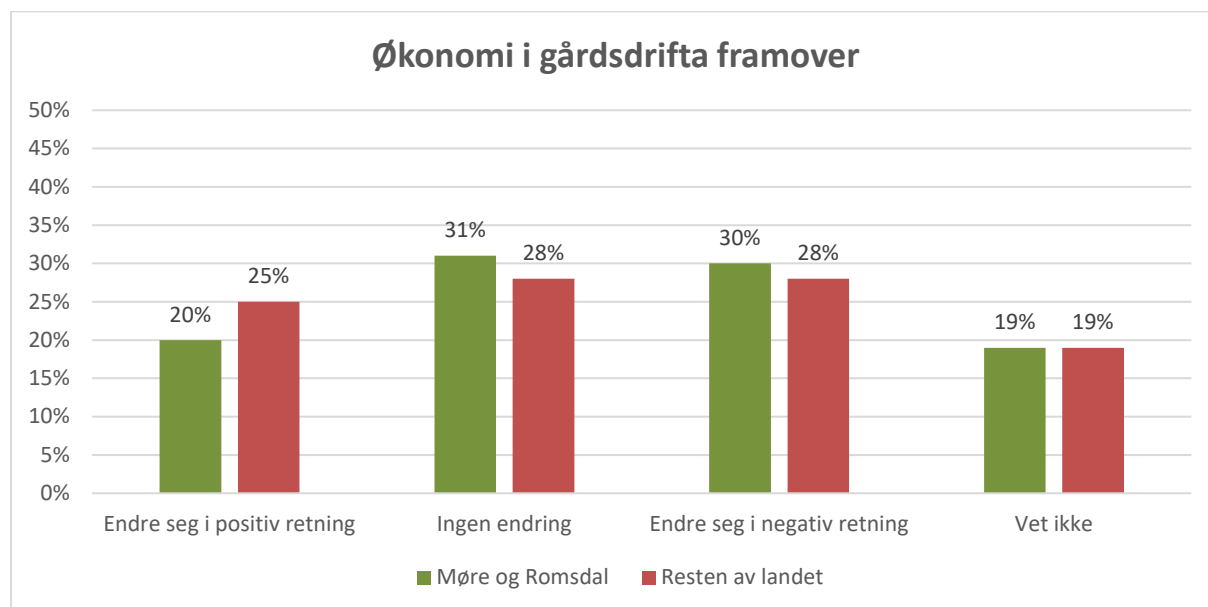
Når det gjelder de økonomiske framtidsutsiktene, er vurderingene mer delte (figur 22).

Figur 22. Hvordan gårdbrukerne tror det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg de neste fem årene (n=427)

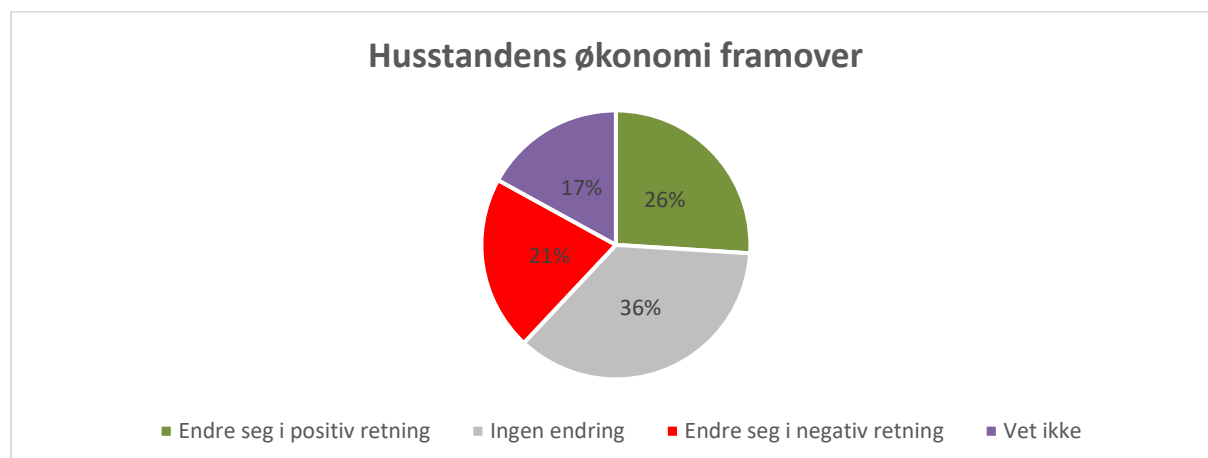
Omtrent like stor andel (31 og 30 prosent) tror at det økonomiske resultatet vil forbli uendret eller endre seg i negativ retning, mens 20 prosent tror at det vil endre seg i positiv retning. Samtidig er usikkerheten betydelig, der nesten én av fem oppgir at de ikke vet.

Dette delte mønsteret samsvarer godt med de nasjonale trendene, slik figur 23 viser. Selv om det er noen mindre forskjeller, er disse ikke statistisk signifikante og kan skyldes tilfeldige variasjoner.

Figur 23. Hvordan gårdbrukerne tror det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg de neste fem årene. Møre og Romsdal og resten av landet (n=1586)

Et tilsvarende mønster ser vi også for forventningene til utviklingen i husholdningsinntekten (figur 24). Omtrent én av fire forventer en positiv utvikling, mens i overkant av én av tre tror at inntekten vil forbli uendret. Samtidig forventer 21 prosent en negativ utvikling, noe som tyder på at vurderingene er delte.

Figur 24. Troen på at husstandens totale økonomiske situasjon vil utvikle seg i positiv eller negativ retning de neste fem årene (n=425)

3.4. Oppsummering

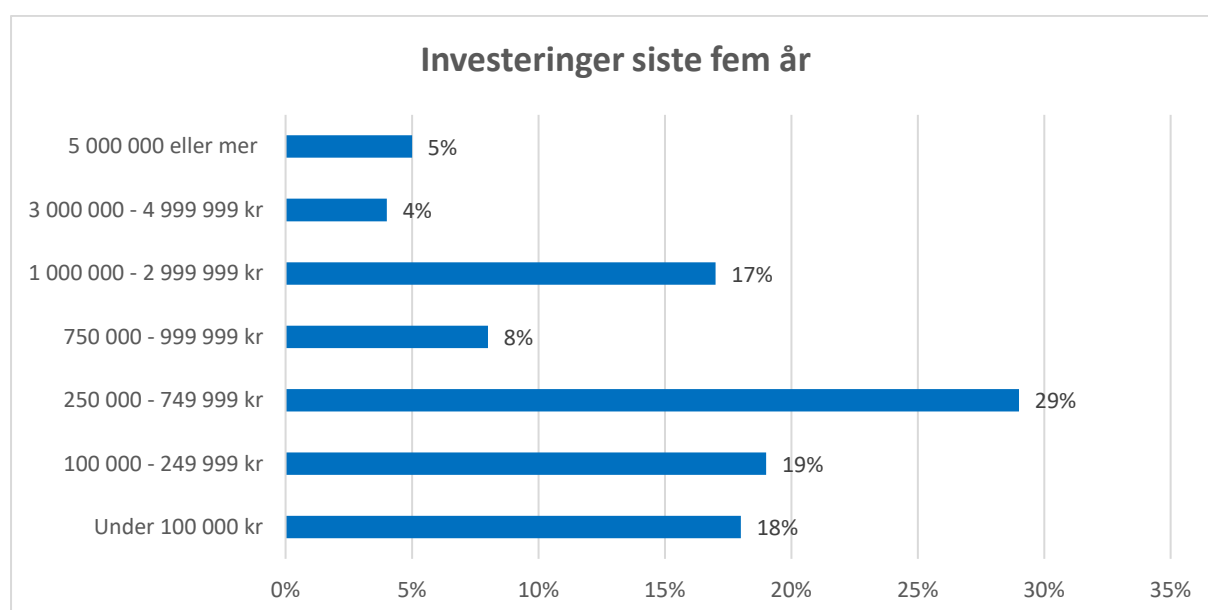
- Det er stor spredning i gårdbrukernes næringsinntekter og store variasjoner i hvor stor andel av husholdningens inntekt som kommer fra skog- og jordbruk.
- Over fire av ti gårdbrukere i Møre og Romsdal opplever at det økonomiske resultatet fra gårdsdrifta har endret seg i positiv retning de siste fem årene.
- Melkeprodusenter oppgir i størst grad at det økonomiske resultatet har endret seg i positiv retning, mens det for øvrige produksjoner er noe mer sammensatt og varierende.
- Tilfredsheten med inntekten gikk tydelig ned fra 2018 til 2022, men er i 2026 tilbake på 2018-nivå.
- Det er stor variasjon i hvordan gårdbrukere tror økonomien, både i gårdsdrifta og i husholdningen, vil endre seg i årene framover.

4. Investeringer

Vi vil i dette kapitlet se nærmere på gårdbrukernes planlagte og gjennomførte investeringer (delkapittel 4.1), overgangen fra båsfjøs til løsdrift (delkapittel 4.2) og hvilke drivere og barrierer gårdbrukerne opplever når de skal foreta investeringer i gårdsdrifta (delkapittel 4.3).

4.1. Gjennomførte og planlagte investeringer

Figur 25 viser hvor mye gårdbrukerne i Møre og Romsdal oppgir at de har investert i bygninger, maskiner og annet i gårdsdrifta i løpet av de siste fem årene.

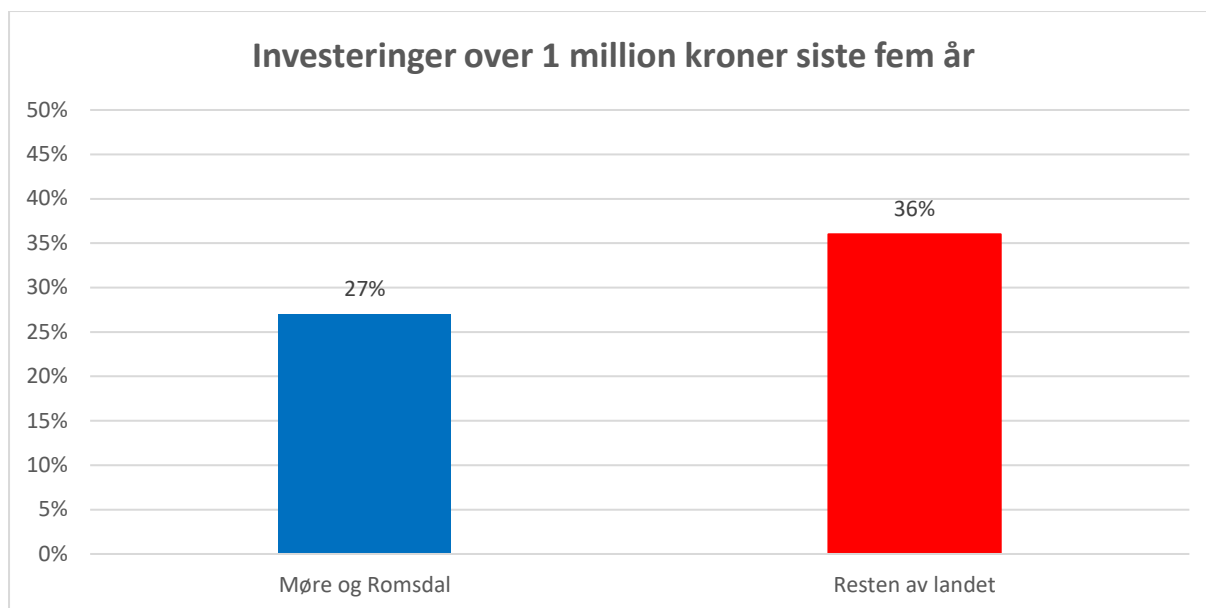

Figur 25. Investeringer i bygninger, maskiner og annet de siste fem årene (n=420)

Det er store variasjoner i hvor mye som er investert i gårdsdrifta de siste fem årene. I underkant av to av ti gårdbrukere oppgir at de har investert mindre enn 100 000 kroner, mens 56 prosent har investert mellom 100 000 kroner og 1 million kroner. Rundt én av fire oppgir investeringer på 1 million kroner eller mer, hvorav 5 prosent har investert 5 millioner kroner eller mer.

Yngre gårdbrukere under 40 år, melkeprodusenter og større gårdsbruk med mer produktivt jordbruksareal har i større grad investert i gårdsdrifta enn andre. Dette er mønstre man også finner andre steder i landet.

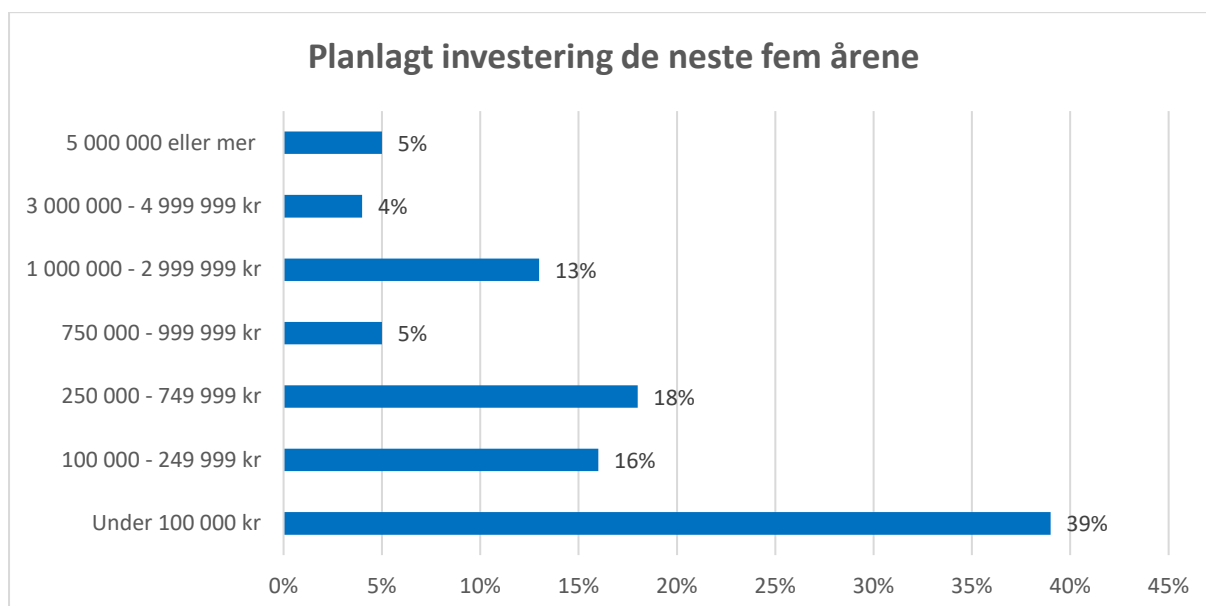
Samtidig er investeringsnivået per gårdsbruk i Møre og Romsdal signifikant lavere enn i resten av landet. For eksempel oppgir 27 prosent av gårdbrukerne fra Møre og Romsdal at de har investert 1 million kroner eller mer i bygninger, maskiner og annet de siste fem årene, til sammenligning med 36 prosent i resten av landet (figur 26).

Figur 26. Investeringer over 1 million kroner i bygninger, maskiner og annet de siste fem årene. Møre og Romsdal og resten av landet (n=1582)

Det kan være flere årsaker til dette, blant annet som følge av produksjonssammensetningen i fylket. Det er også mulig at større investeringer ble gjort for mer enn fem år siden. I undersøkelsen fra 2022 oppga en høyere andel (32 prosent) at de hadde investert i gårdsdriften. Samtidig kan det være at flere planlegger å investere i årene som kommer.

Figur 27 viser hvor mye gårdbrukerne i Møre og Romsdal planlegger å investere i bygninger, maskiner og annet i løpet av de neste fem årene.

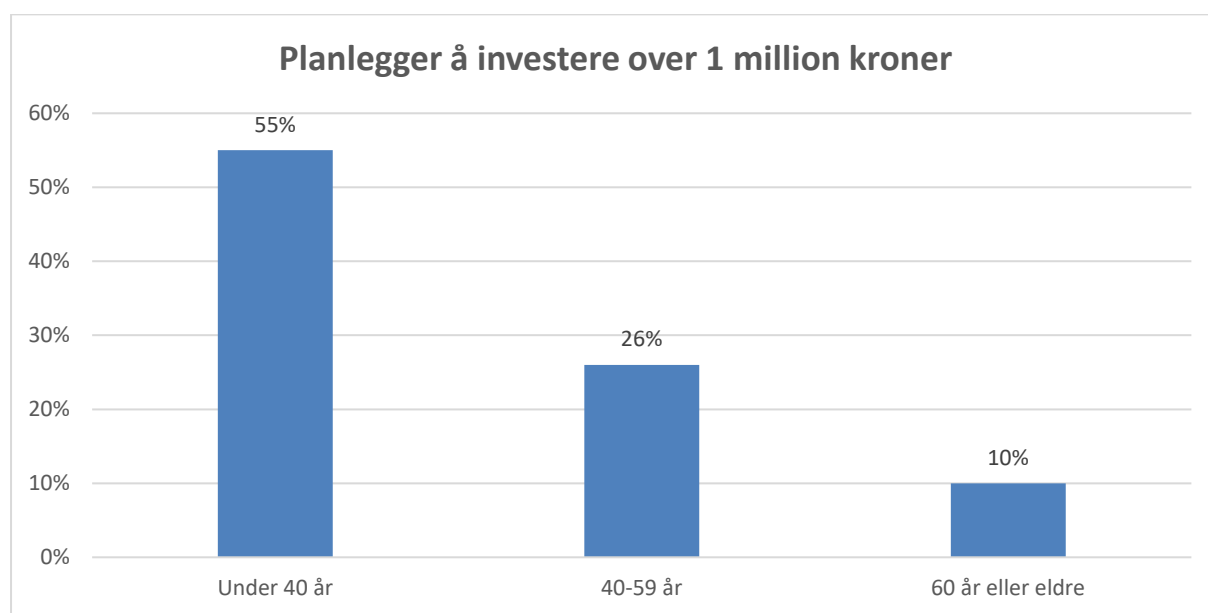
Figur 27. Planlagte investeringer i bygninger, maskiner og annet i løpet av de neste fem årene (n=439)

Om lag to av ti gårdbrukere oppgir at de planlegger å investere mer enn 1 million kroner de neste fem årene. Andelen som planlegger større investeringer er omtrent

på nivå med dem som allerede har investert minst samme beløp de siste fem årene (26 prosent).

Samtidig er det viktig å merke seg at dette er selvrapporterte tall, og at planer ikke nødvendigvis vil samsvare med faktiske investeringer.

Melkeprodusenter og bruk med større jordbruksareal har generelt større investeringsplaner enn andre. Det er imidlertid aldersforskjellene som er de mest fremtredende, noe som kommer frem i figur 28.

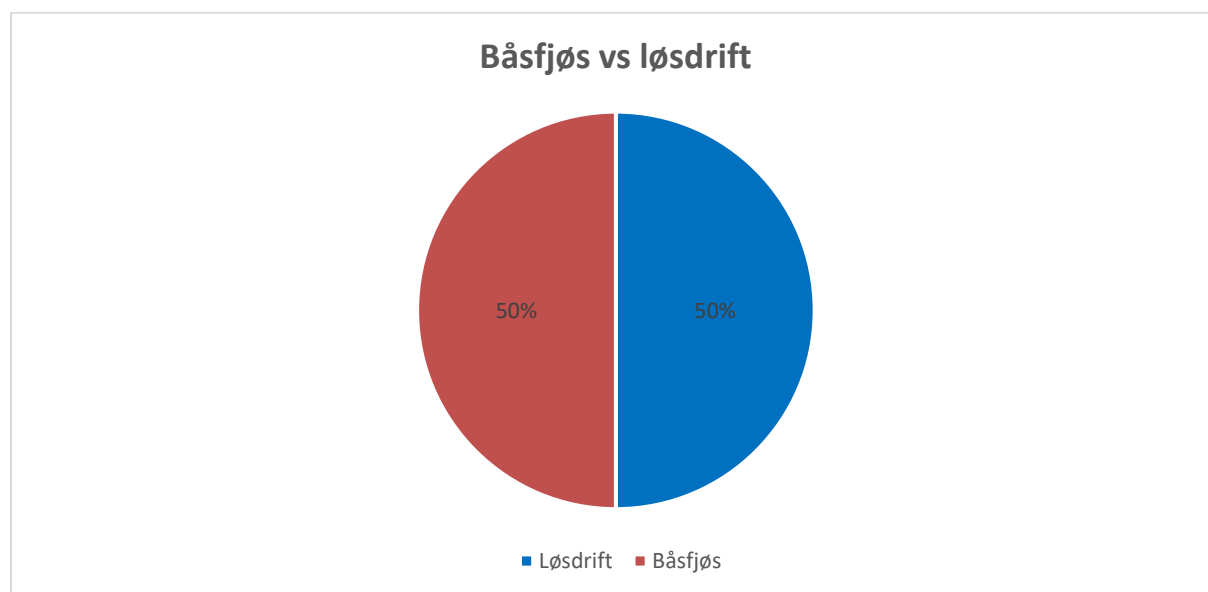
Figur 28. Andel gårdbrukere som planlegger å investere 1 million kroner eller mer de neste fem årene (n=417)

Mens over halvparten av gårdbrukerne under 40 år oppgir at de planlegger å investere 1 million kroner eller mer de neste fem årene, er andelen 26 prosent blant de mellom 40 og 59 år og 10 prosent blant de 60 år eller eldre. Det er betydelige aldersforskjeller i investeringsplaner, noe som er naturlig gitt forskjeller i livsfase og investeringshorisont.

4.2. Overgang fra båsfjøs til løsdrift

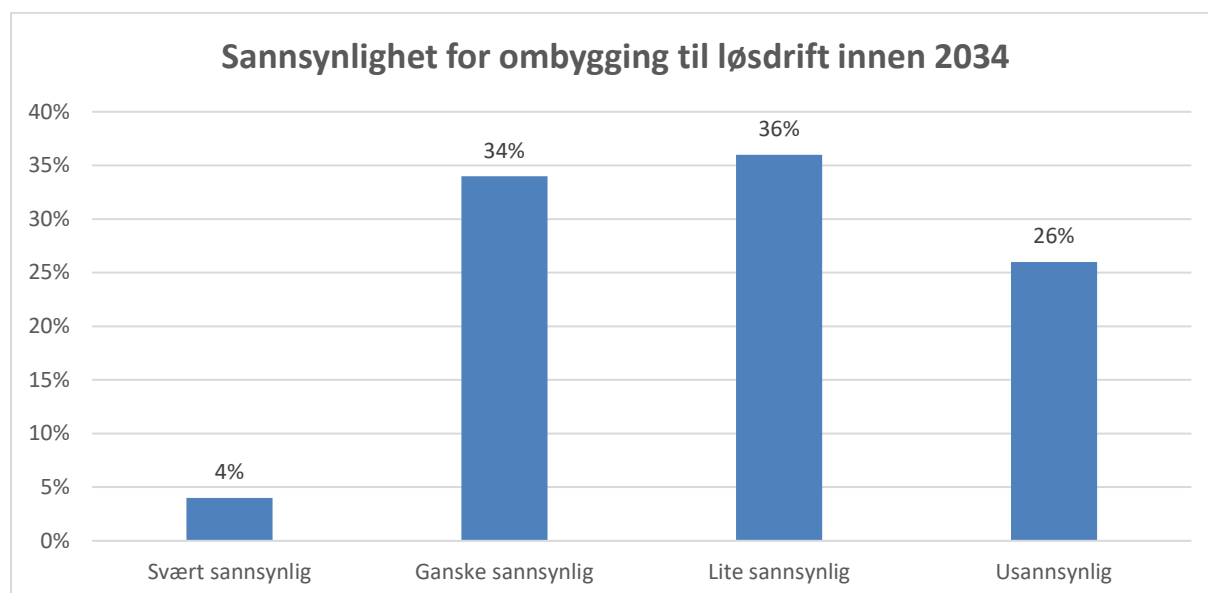
Overgangen fra båsfjøs til løsdrift, som følger av løsdriftskravet, innebærer et betydelig investeringsbehov for gårdbrukere som i dag driver i båsfjøs. I Trendundersøkelsen oppgir halvparten av melkeprodusentene at de driver i båsfjøs, mens den andre halvparten har gått over til løsdrift (figur 29). Ettersom dette gjelder

en undergruppe av respondentene, er det usikkerhet knyttet til andelen, og den bør derfor tolkes med forsiktighet.

Figur 29. Andel gårdbrukere i Trendundersøkelsen som oppgir at de driver melkeproduksjon i båsfjøs og løsdrift (n=107)

Et sentralt spørsmål er likevel hva gårdbrukere som i dag driver i båsfjøs tenker om framtida, og hvor sannsynlig det er at de vil bygge om til løsdrift innen fristen i 2034. Figur 30 viser derfor sannsynligheten for ombygging blant dem som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs.

Figur 30. Sannsynlighet for å bygge om til løsdrift innen 2034 blant gårdbrukere som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs (n=53)

Merk: Funnene er basert på svar fra 53 gårdbrukere, noe som medfører usikkerhet, og resultatene bør derfor tolkes med forsiktighet.

Av de 53 gårdbrukerne i undersøkelsen som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs, oppgir i underkant av fire av ti at de anser det som ganske eller svært sannsynlig at de vil bygge om til løsdrift innen 2034. De resterende 62 prosentene vurderer det som lite sannsynlig eller usannsynlig.

Selv om det er usikkerhet knyttet til disse tallene, både på grunn av det lave antallet melkeprodusenter som driver i båsfjøs i undersøkelsen og fordi framtidsplaner kan være usikre, kan resultatene indikere at mange gårdsbruk ikke vil gjennomføre overgangen. Dette er et mønster vi også finner på nasjonalt nivå.

Mulige årsaker drøftes nærmere i slutten av neste delkapittel.

4.3. Drivere og barrierer for investeringer i gårdsdrifta

Både investeringer i løsdriftsfjøs og andre investeringer i gårdsdrifta på tvers av produksjoner reiser spørsmål om hvilke drivere og barrierer som påvirker investeringsbeslutningene. Figur 31 viser hvilke faktorer gårdbrukerne oppgir som årsaker til at de enten planlegger eller har gjennomført investeringer i gårdsdrifta.

Figur 31. De viktigste grunnene til at gårdbrukere enten har investert eller planlegger å investere i bygninger, maskiner eller annet. Presentert i rangert rekkefølge (n=439)

Merk: Gårdbrukerne kunne krysse av for flere alternativer. Figuren viser andelen som har oppgitt de ulike årsakene, presentert i rangert rekkefølge.

Et klart flertall oppgir at de enten har investert eller planlegger å investere i gårdsdrifta for å opprettholde drifta, noe nesten syv av ti gårdbrukere oppgir. Deretter følger forhold som å gjøre drifta mer effektiv, redusere arbeidsbelastningen, bedre dyrevelferden, gjøre gården mer attraktiv for neste generasjon og møte nye krav. En noe lavere andel oppgir at formålet er å øke produksjonen.

Når det gjelder barrierer, oppgis lav lønnsomhet i drifta som den viktigste hindringen for fremtidige investeringer. Videre følger høye investeringskostnader, uforutsigbare

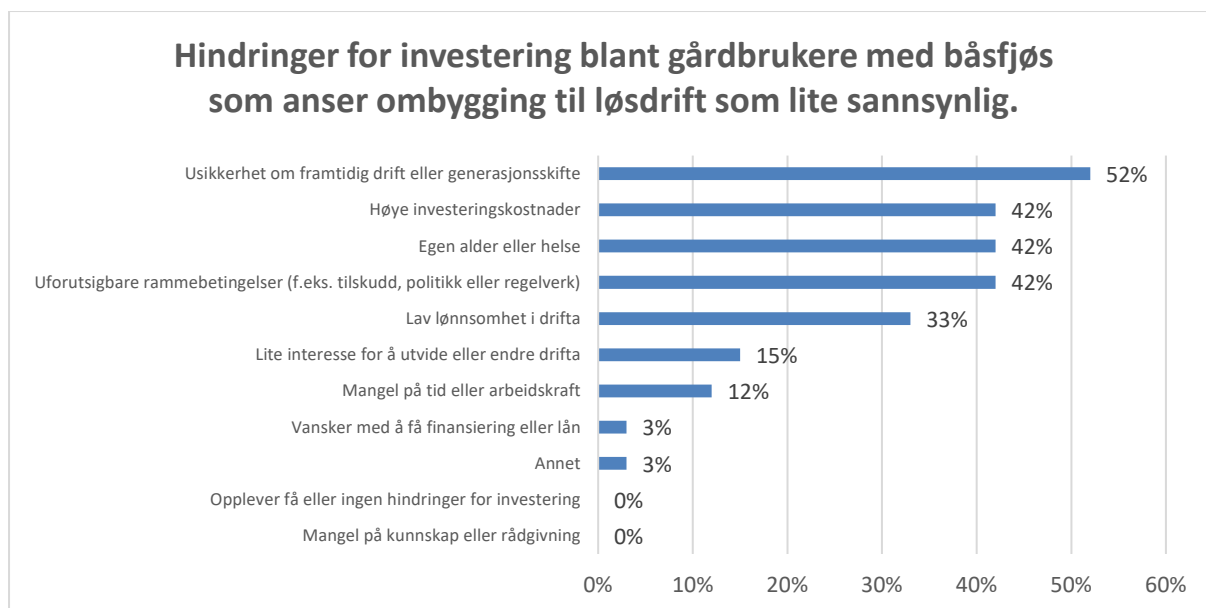
rammebetingelser (for eksempel tilskudd, politikk eller regelverk), usikkerhet om framtidig drift eller generasjonsskifte, samt mangel på tid eller arbeidskraft (figur 32). Til sammenligning oppgir svært få at manglende interesse, vansker med å få finansiering eller lån, eller mangel på kunnskap eller rådgivning utgjør et hinder.

Figur 32. De viktigste hindringene for å investere i bygninger, maskiner eller annet på gården (n=439)

Merk: Gårdbrukerne kunne krysse av for flere alternativer. Figuren viser andelen som har oppgitt de ulike hindringene, presentert i rangert rekkefølge.

Gitt at relativt mange som i dag driver i båsfjøs anser det som lite sannsynlig eller usannsynlig at de vil bygge om til løsdrift innen 2034 (jf. kapittel 4.2), er det relevant å se nærmere på hva denne gruppen oppgir som de viktigste barrierene. Figur 33 viser hvilke hindringer denne gruppen oppgir for investeringer.

Figur 33. Viktigste hindringer for investering blant gårdbrukere med båsfjøs som vurderer ombygging til løsdrift som lite sannsynlig (n=33)

Merk: Gårdbrukerne kunne krysse av for flere alternativer. Figuren viser andelen som har oppgitt de ulike hindringene, her presentert i rangert rekkefølge. NB: Funnene er basert på svar fra kun 33 gårdbrukere og bør derfor tolkes med stor forsiktighet.

Usikkerhet om framtidig drift eller generasjonsskifte oppgis oftest blant de 33 gårdbrukerne som driver båsfjøs og vurderer det som lite sannsynlig eller usannsynlig at de vil bygge om. Videre følger høye investeringskostnader, egen alder eller helse, uforutsigbare rammebetingelser og lav lønnsomhet. Selv om svarene er basert på et begrenset utvalg, indikerer figuren og øvrige analyser at rekrutteringsutfordringer kan være et viktig element (jf. kapittel 5).

4.4. Oppsummering

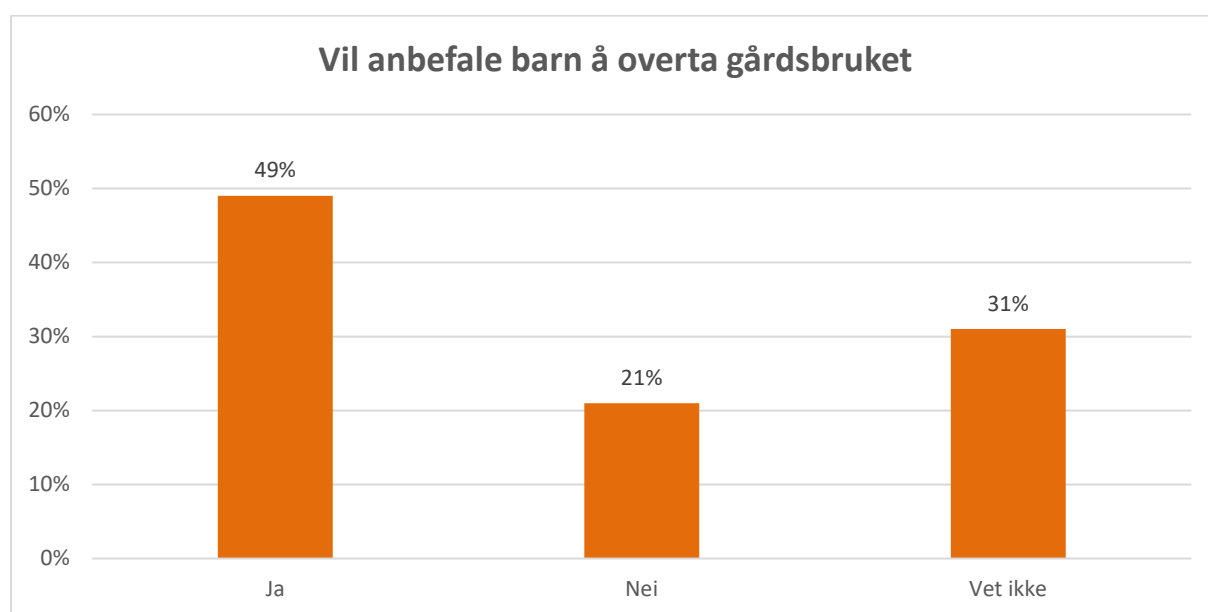
- Det er store variasjoner i investeringsnivået blant gårdbrukerne i Møre og Romsdal, der de fleste har investert mellom 100 000 kroner og 1 million kroner de siste fem årene, og én av fire har investert 1 million kroner eller mer.
- Yngre gårdbrukere, melkeprodusenter og større bruk har både investert og planlegger å investere mer enn andre.
- Overgangen til løsdrift innebærer et betydelig investeringsbehov, men blant gårdbrukere med båsfjøs vurderer et flertall (62 prosent) det som lite sannsynlig eller usannsynlig at de vil bygge om innen 2034.
- De viktigste motivasjonsfaktorene for investeringer er å opprettholde drifta. Deretter følger forhold som å gjøre drifta mer effektiv, redusere arbeidsbelastningen, bedre dyrevelferden, gjøre gården mer attraktiv for neste generasjon og møte nye krav.
- De viktigste barrierene for investeringer er lav lønnsomhet i drifta, etterfulgt av høye investeringskostnader, uforutsigbare rammebetingelser, usikkerhet om framtidig drift eller generasjonsskifte, samt mangel på tid eller arbeidskraft.

5. Rekruttering og framtidsutsikter

I dette kapittelet ser vi nærmere på rekruttering og framtidsutsikter blant gårdbrukere i Møre og Romsdal. Delkapittel 5.1 fokuserer på rekruttering, mens delkapittel 5.2 ser på gårdbrukernes vurderinger av gårdens framtidige drift og produksjonsutvikling.

5.1. Rekruttering

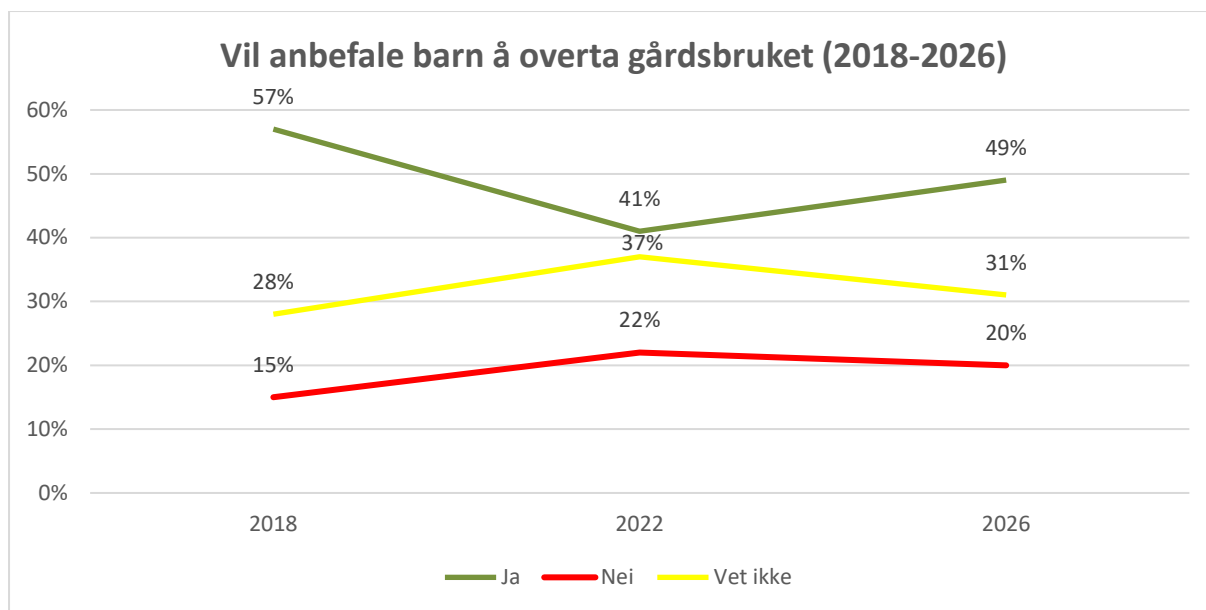
Figur 34 viser hvorvidt gårdbrukerne vil anbefale barna deres å overta gården etter en selv.

Figur 34. Andel gårdbrukere som vil anbefale barna å ta over gårdsbruket, blant gårdbrukere med barn (n=402)

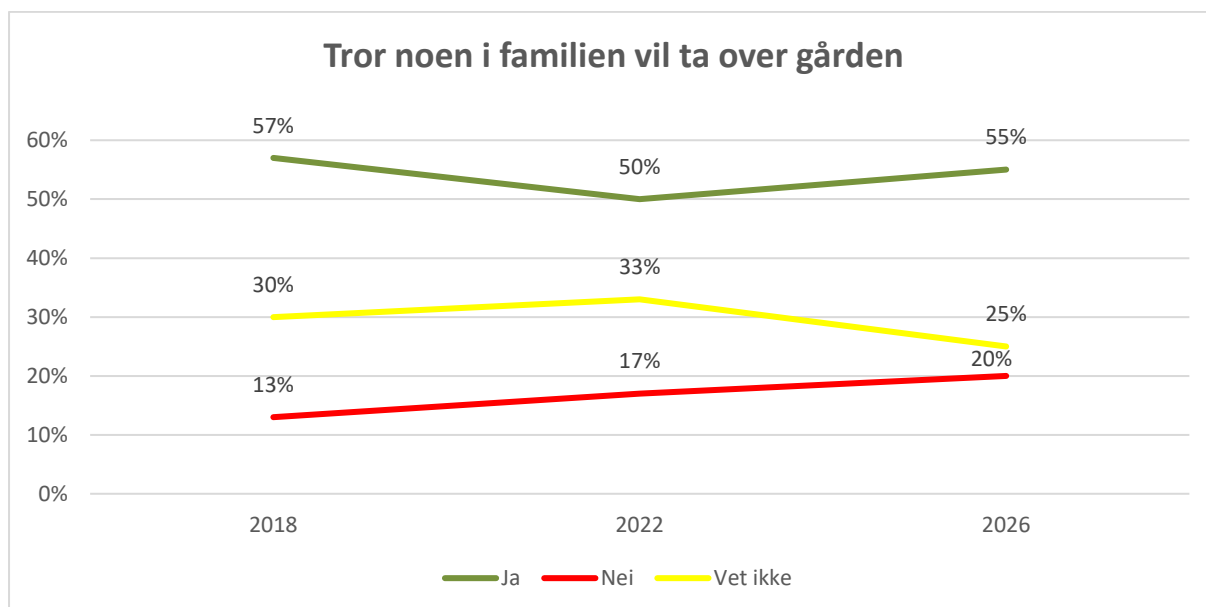
Nesten halvparten av gårdbrukerne oppgir at de vil anbefale barna sine å overta gårdsbruket, mens rundt to av ti ikke vil det. Nesten én av tre oppgir at de ikke vet.

Figur 35 viser utviklingen i svarene på dette spørsmålet fra 2018 til 2026. Fra 2018 til 2022 var det en klar nedgang i andelen som vil anbefale barna å ta over, samtidig som andelen som svarer «nei» og «vet ikke» økte. Etter 2022 har trenden snudd, og andelen som vil anbefale overtakelse har igjen økt, selv om den fortsatt er noe lavere enn i 2018.

Figur 35. Andel gårdbrukere som vil anbefale barna å ta over gården (n=1 261)

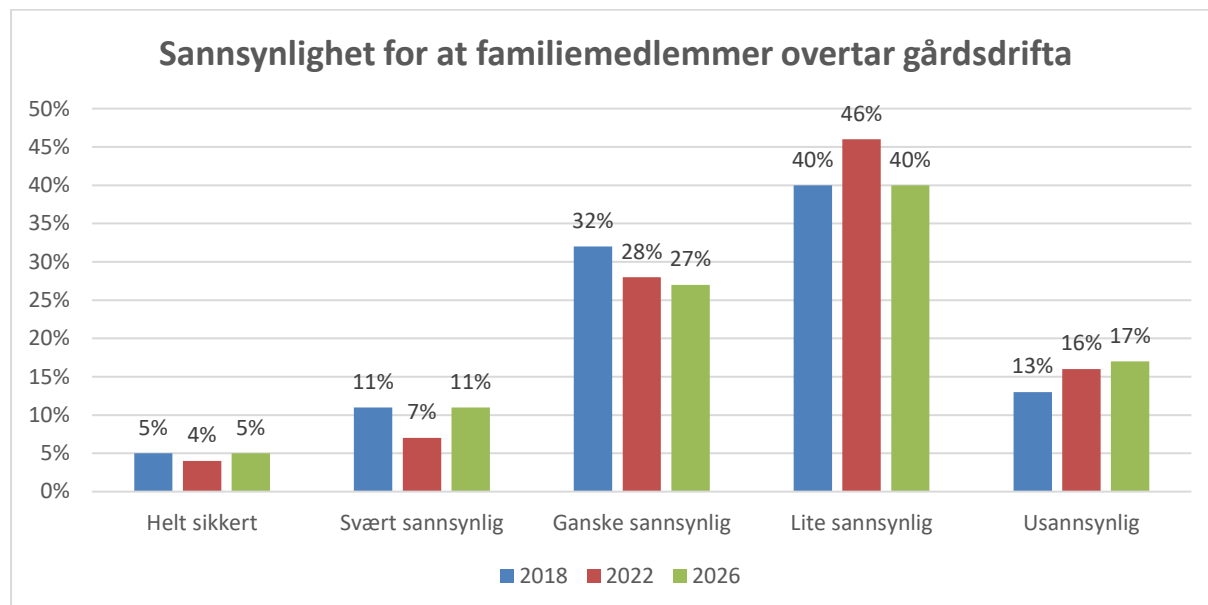
Å anbefale barna å ta over innebærer ikke nødvendigvis at barna faktisk vil gjøre det. Figur 36 viser derfor hvorvidt gårdbrukere i Møre og Romsdal tror at barn eller andre familiemedlemmer vil ta over gårdsbruket etter dem, og hvordan dette har utviklet seg over tid.

Figur 36. Andel av gårdbrukerne som tror noen i familien kommer til å ta over gården. 2018-2026 (n=1392)

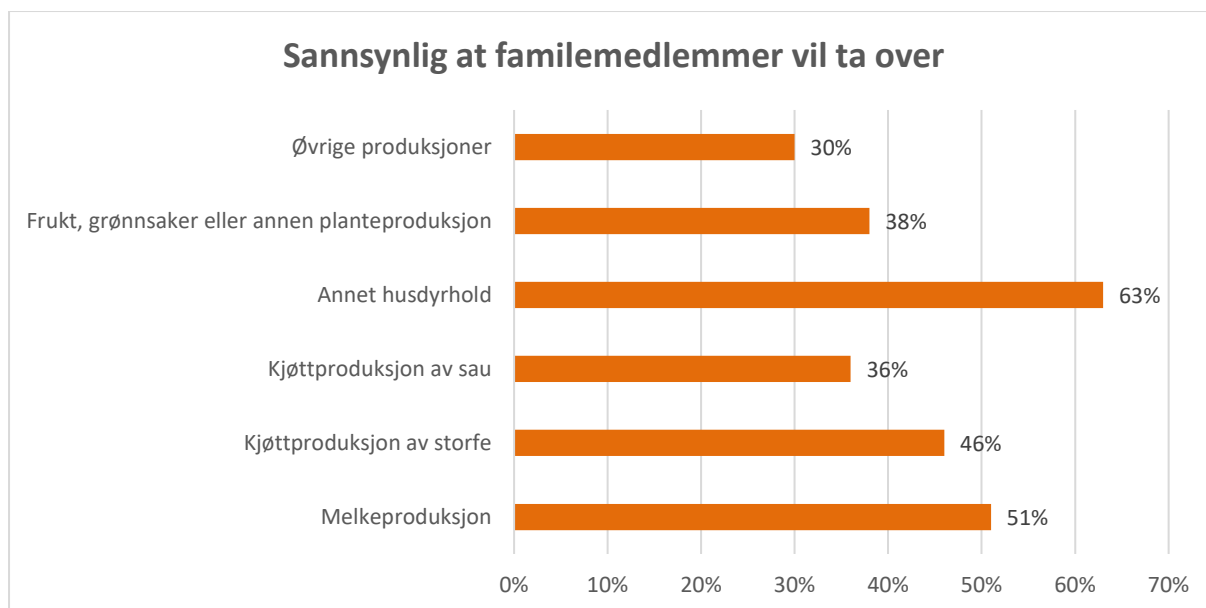
Som for spørsmålet om man vil anbefale barna å ta over, viser figuren en nedgang i andelen som tror noen i familien vil ta over fra 2018 til 2022, før den øker igjen fram mot 2026. Samtidig har andelen som oppgir nei økt gjennom hele perioden, mens andelen som svarer «vet ikke» har gått ned. Med andre ord svarer færre «vet ikke» og svarene fordeler seg i større grad mellom «ja» og «nei». Det betyr at færre er usikre på hva de skal anbefale sine barn og flere ser ut til å ha tatt en avgjørelse.

Figur 37 viser hvor sannsynlig gårdbrukerne tror det er at familiemedlemmer vil overta drifta og hvordan denne har endret seg over tid. Andelen som anser dette som «ganske sannsynlig», «svært sannsynlig» eller «helt sikkert», falt fra 47 prosent i 2018 til 39 prosent i 2022, før den økte igjen til 43 prosent i 2026. Andelen som oppgir «usannsynlig», har videre økt fra 13 prosent til 17 prosent i samme periode.

Figur 37. Sannsynlighet for at familiemedlemmer overtar gårdsdrifta etter en selv (n=1371)

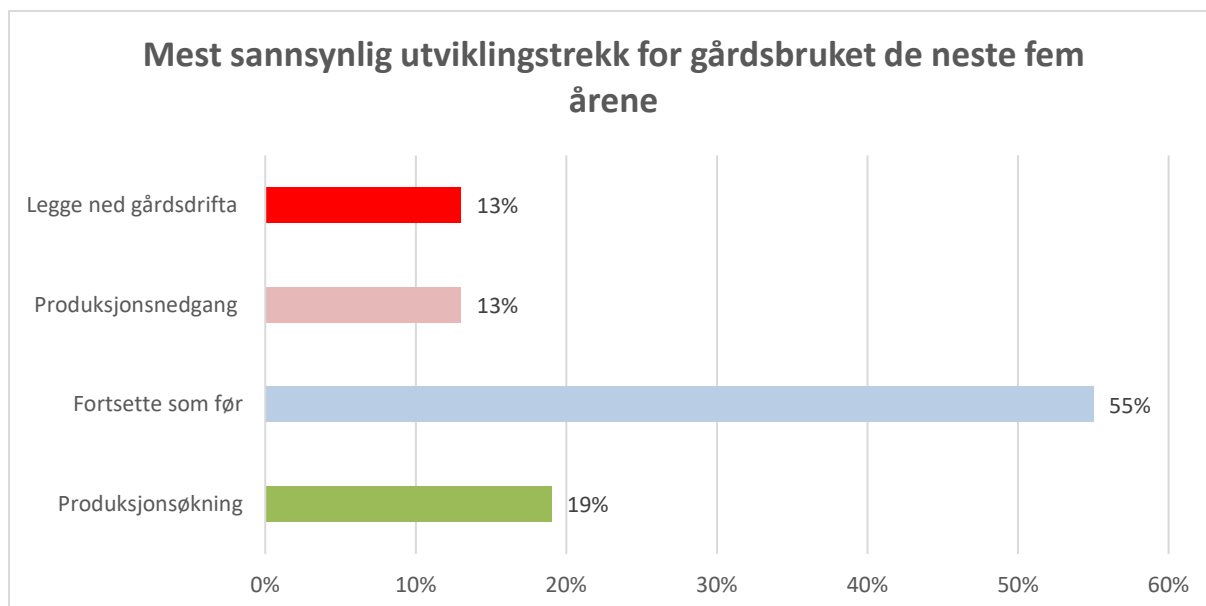
Det er imidlertid relativt store forskjeller mellom produksjonstypene når det gjelder hvem som anser det som sannsynlig at noen vil overta (figur 38). Den høyeste andelen finner vi innen «annet husdyrhold», som kan omfatte alt fra fjørfe- til svinproduksjon, uten at vi har mulighet til å skille disse produksjonstypene nærmere. Deretter følger melkeproduksjon og kjøttproduksjon av storfe. En noe lavere andel finner vi innen frukt, grønnsaker og annen planteproduksjon, samt kjøttproduksjon av sau og øvrige produksjoner.

Figur 38. Andel gårdbrukere innenfor ulike produksjoner som anser det som «ganske sannsynlig», «svært sannsynlig» eller «helt sikkert» at andre familiemedlemmer vil ta over drifta på gården etter en selv. Øvrig kategorier er lite sannsynlig og usannsynlig (n=408)

5.2. Utviklingstrekk og framtidsutsikter

Vi ser nå nærmere på sannsynlige utviklingstrekk i gårdsdrifta på kortere og lengre sikt. Figur 39 viser hva gårdbrukerne oppgir som det mest sannsynlige utviklingstrekket for gårdsbruket de neste fem årene.

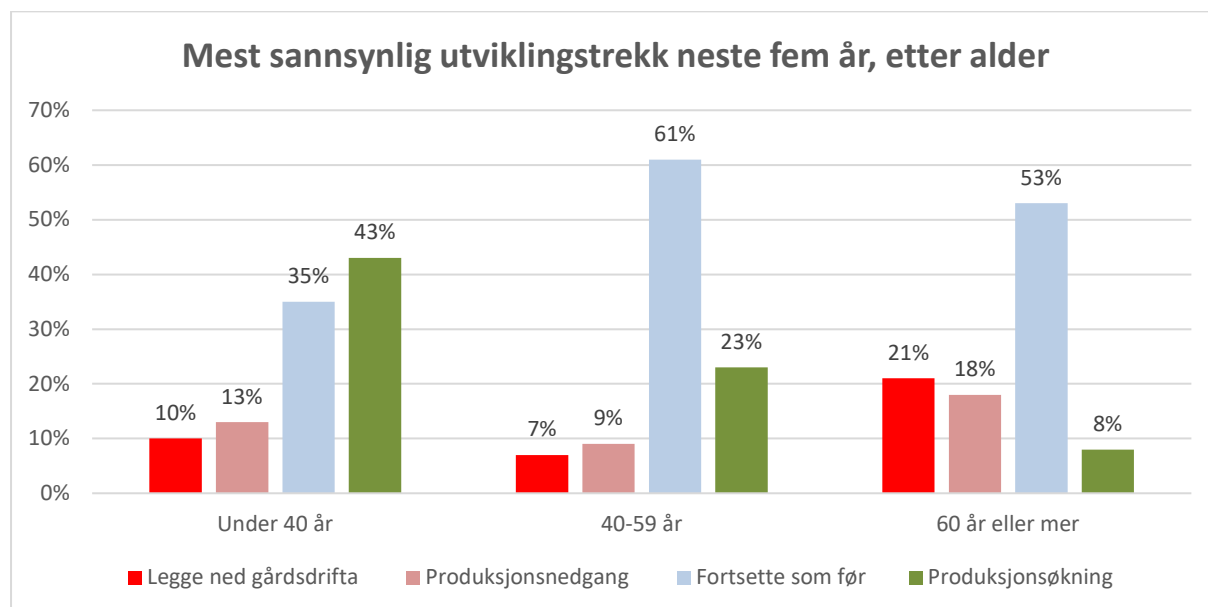

Figur 39. Hva bøndene regner som den mest sannsynlige utviklingen for gårdsbruket de neste 5 årene (n=417)

Over halvparten av gårdbrukerne oppgir at de mest sannsynlig vil fortsette som før de neste fem årene, mens nær to av ti ser for seg å øke produksjonen. Samtidig oppgir 13

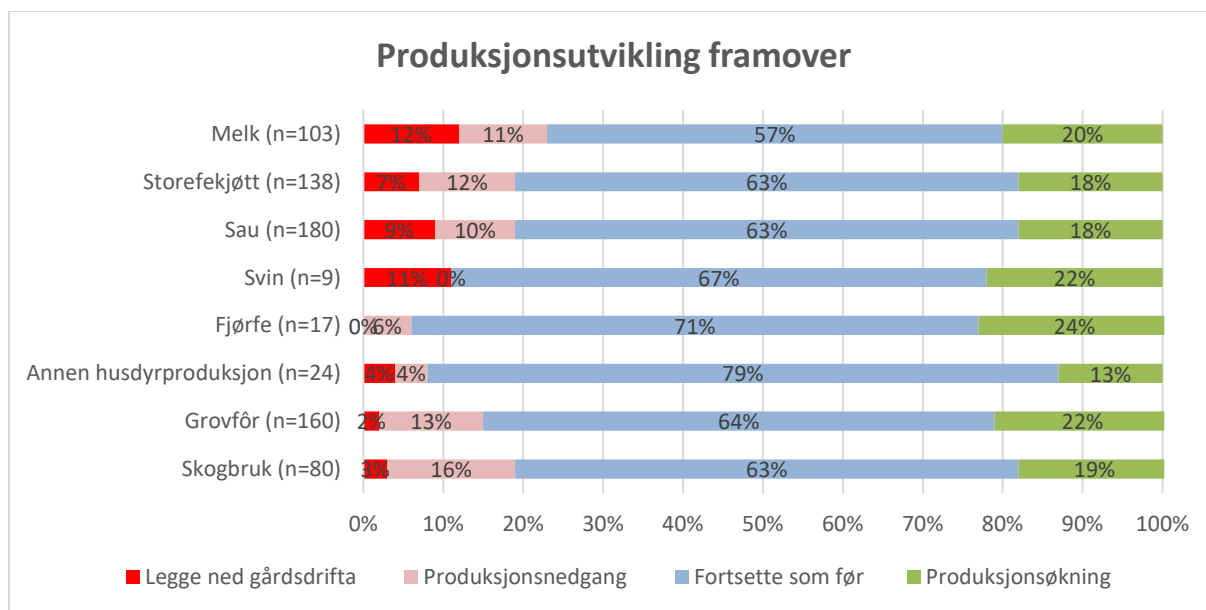
prosent at de forventer produksjonsnedgang, og en like stor andel forventer å legge ned gårdsdrifta i løpet av de neste fem årene.

Figur 40 viser at utviklingen i stor grad varierer med gårdbrukernes alder. Yngre gårdbrukere under 40 år ser i langt større grad for seg en produksjonsøkning enn eldre aldersgrupper. Den overordnede tendensen går fra en mer satsende holdning blant de yngre til at gårdbrukere i alderen 40–59 år i større grad forventer å fortsette som før, mens de over 60 år i større grad ser for seg produksjonsnedgang eller nedleggelse.

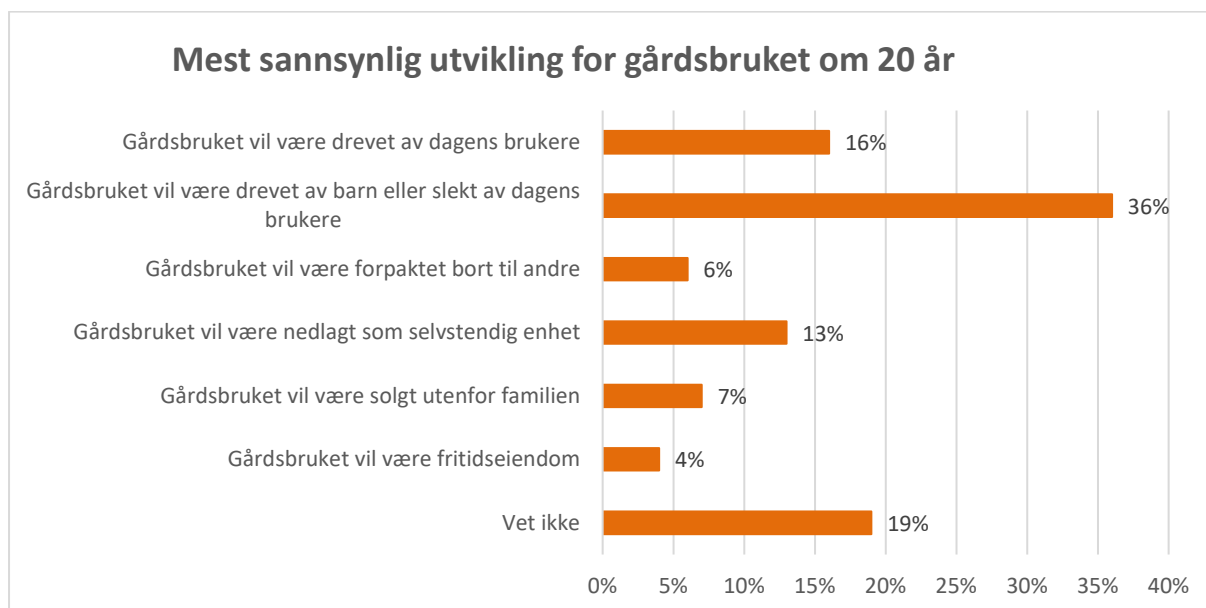
Figur 40. Hva bøndene regner som den mest sannsynlige utviklingen for gårdsbruket de neste 5 årene (n=417)

Overordnet er det relativt små forskjeller i vurderingene av produksjonsutviklingen framover mellom produksjonene. Dette fremgår av figur 40, der produksjonsøkning, nedgang, videreføring og nedleggelse er relativt jevnt fordelt. Variasjoner mellom produksjoner er ikke statistisk signifikante.

Figur 41. Gårdbrukernes vurdering av framtidig utvikling i ulike produksjoner
Merk: For enkelte produksjoner (f.eks. svin og fjørfe) er det få respondenter. Resultatene må derfor tolkes med forsiktighet. Antall respondenter er oppgitt i parentes.

Vi skal nå se litt nærmere på utvikling på lengre sikt. Figur 42 viser det *mest sannsynlige* utviklingstrekket for gårdsbruket 20 år fram i tid.

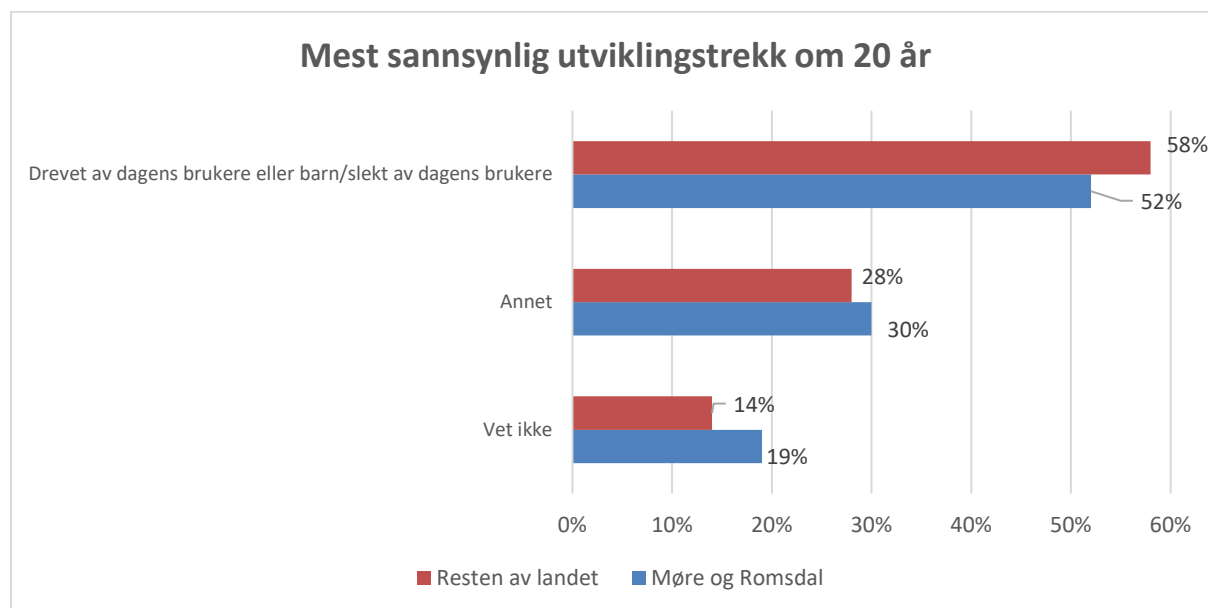

Figur 42. Hva bøndene regner som den mest sannsynlige utviklingen for gårdsbruket om 20 år (n=417)

Overordnet viser figuren at over halvparten av gårdbrukerne tror at gårdsbruket enten vil bli drevet av dagens brukere eller av barn eller andre familiemedlemmer. Deretter følger nedlagt som selvstendig enhet, solgt utenfor familien, bortforpaktet til andre eller drevet som fritidseiendom. Samtidig oppgir i underkant av to av ti at de ikke vet.

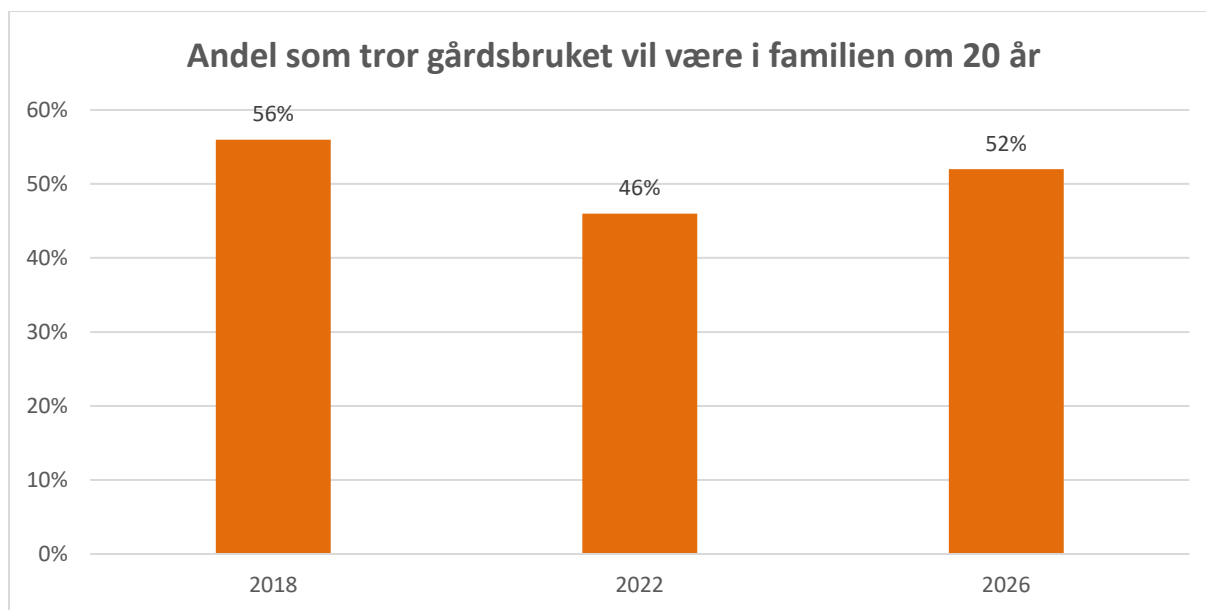
Strukturendringen målt i andel bruk som legges ned hvert år de neste 20 årene, blir rundt 2 prosent om alle gårdsbruk legges ned hos dem som svarer «vet ikke». Strukturendringen reduseres til litt under 1 prosent om disse gårdsbrukene fortsatt er i drift om 20 år.

Samlet sett er andelen gårdbrukere i Møre og Romsdal som tror gårdsbruket mest sannsynlig vil bli drevet videre i familien noe lavere enn i resten av landet, mens andelen som svarer «vet ikke» er noe høyere (figur 43). Forskjellene er likevel relativt små.

Figur 43. Utviklingstrekk, Møre og Romsdal og resten av landet (n=1577)

Over tid ser vi et lignende mønster som for spørsmål om økonomi og rekruttering: Andelen som anser det som mest sannsynlig at gårdsbruket om 20 år drives av dagens brukere eller deres barn eller slekt, gikk ned fra 2018 til 2022, før den økte noe igjen fram mot 2026 (figur 44). Perioden rundt 2022 framstår dermed som et «bunnår» der gårdbrukerne var mest pessimistiske, og sammenfaller med perioden med høy inflasjon og økte kostnader på innsatsfaktorer (gjødsel m.m.) og økte renter, før det siden har vært flere år med bedre jordbruksoppgjør.

Figur 44. Andelen gårdbrukere som tror gårdsbruket mest sannsynlig vil være drevet av enten dagens brukere eller av barn eller slekt av dagens brukere. 2018-2026 (n=1376)

5.3. Oppsummering

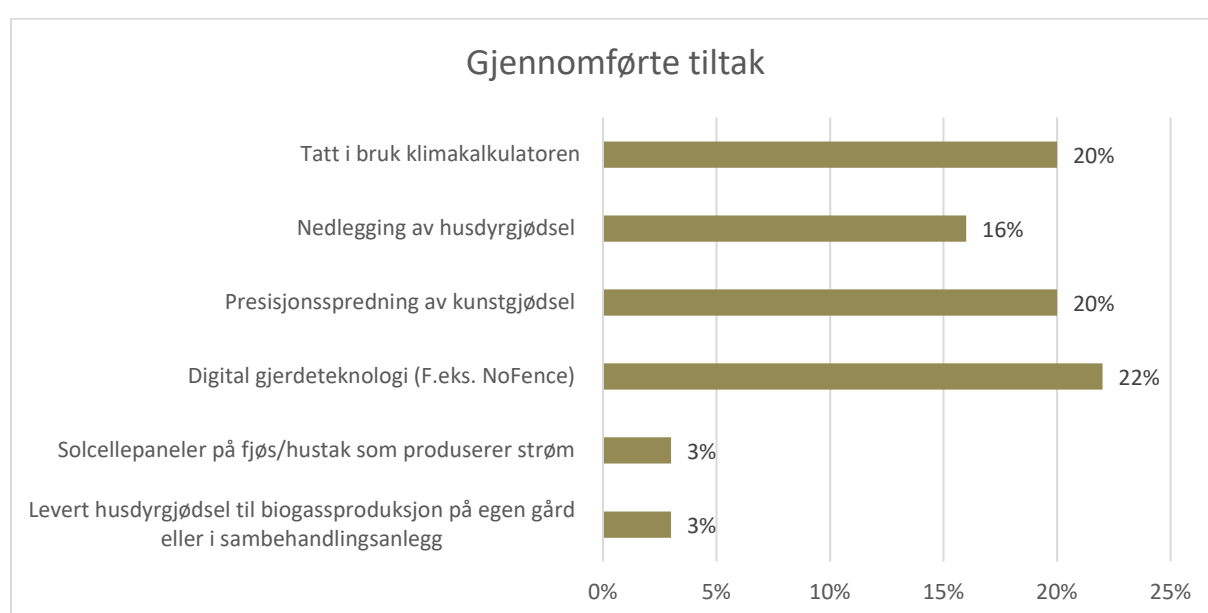
- Rundt halvparten av gårdbrukerne i Møre og Romsdal vil anbefale barna å ta over gården, noe som er høyere enn i 2022, men noe lavere enn i 2018.
- Andelen som tror gården vil bli overtatt av barn eller andre familiemedlemmer, gikk noe ned fra 2018 til 2022, før den økte igjen mot 2026. Samtidig har andelen som tror at ingen vil ta over, økt svakt i hele perioden.
- Det er forskjeller mellom produksjoner i forventet rekruttering, der enkelte husdyrproduksjoner og melkeproduksjon skiller seg positivt ut ved at flere anser det som sannsynlig at noen vil ta over.
- På kort sikt forventer de fleste å fortsette driften som før, selv om yngre gårdbrukere i større grad planlegger vekst, mens eldre i større grad ser for seg nedtrapping eller avvikling.
- På lengre sikt framstår videre drift i familien fortsatt som det mest sannsynlige utviklingstrekket, med en høyere andel som tror gårdsbruket vil være i familien om 20 år sammenlignet med 2022, men noe lavere enn i 2018. Basert på svarene er den forventede strukturrasjonaliseringen mellom 1-2 prosent årlig.

6. Klima- og miljøtiltak

Dette kapitlet viser hvilke klima- og miljøtiltak gårdbrukerne i Møre og Romsdal har gjennomført eller planlegger å gjennomføre, og hva som skal til for at flere kan implementere slike tiltak.

6.1. Gjennomførte og planlagte klima- og miljøtiltak

Figur 45 viser hvor stor andel av gårdbrukerne som har gjennomført ulike typer klima- og miljøtiltak i Møre og Romsdal.

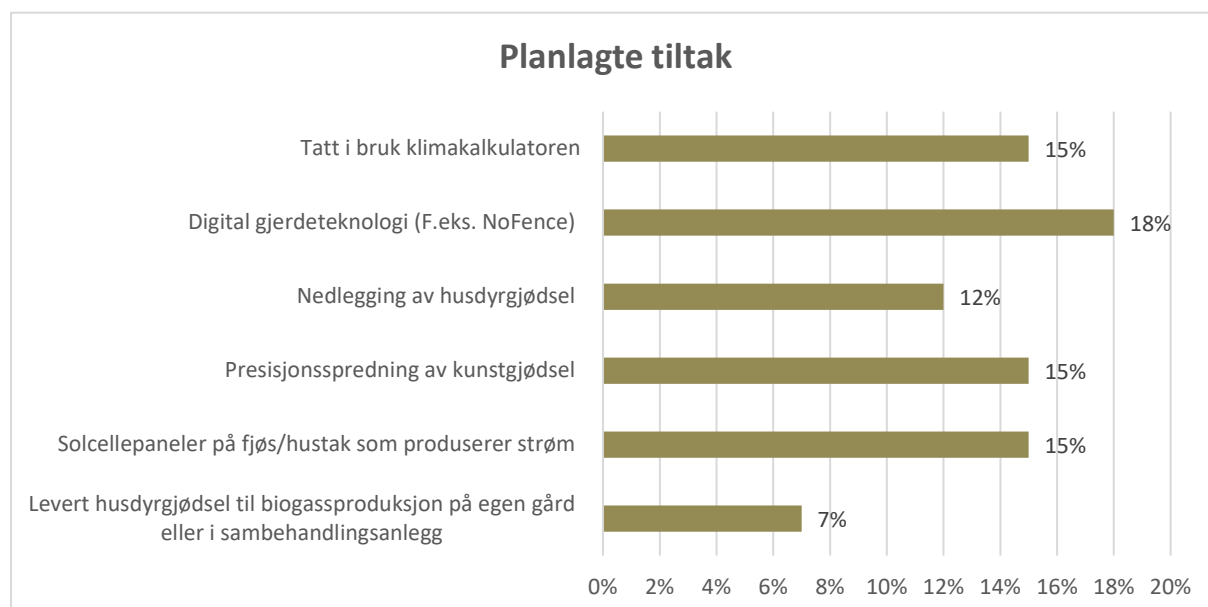
Figur 45. Gjennomførte klima- og miljøtiltak i Møre og Romsdal (n=412)

I overkant av to av ti gårdbrukere oppgir at de har tatt i bruk digital gjerdeteknologi i gårdsdrifta (f.eks. NoFence)¹. Bruken varierer naturlig nok betydelig mellom produksjoner og er særlig høy blant gårdbrukere med kjøttproduksjon av storfe (40 prosent). Tilsvarende andeler (16-20 prosent) har tatt i bruk presisjonsspredning av kunstgjødning og nedlegging som teknologi ved spredning av husdyrgjødsel. Mange oppgir også at de har tatt i bruk klimakalkulatoren, mens solcellepaneler og levering av husdyrgjødsel til biogassproduksjon er mindre utbredt.

Figur 46 viser at en relativt stor andel *planlegger* å ta i bruk nye klima- og miljøtiltak. Digital gjerdeteknologi, etterfulgt av presisjonsspredning av kunstgjødning, solcellepaneler på fjøs og hustak, samt klimakalkulatoren, er tiltak som mange

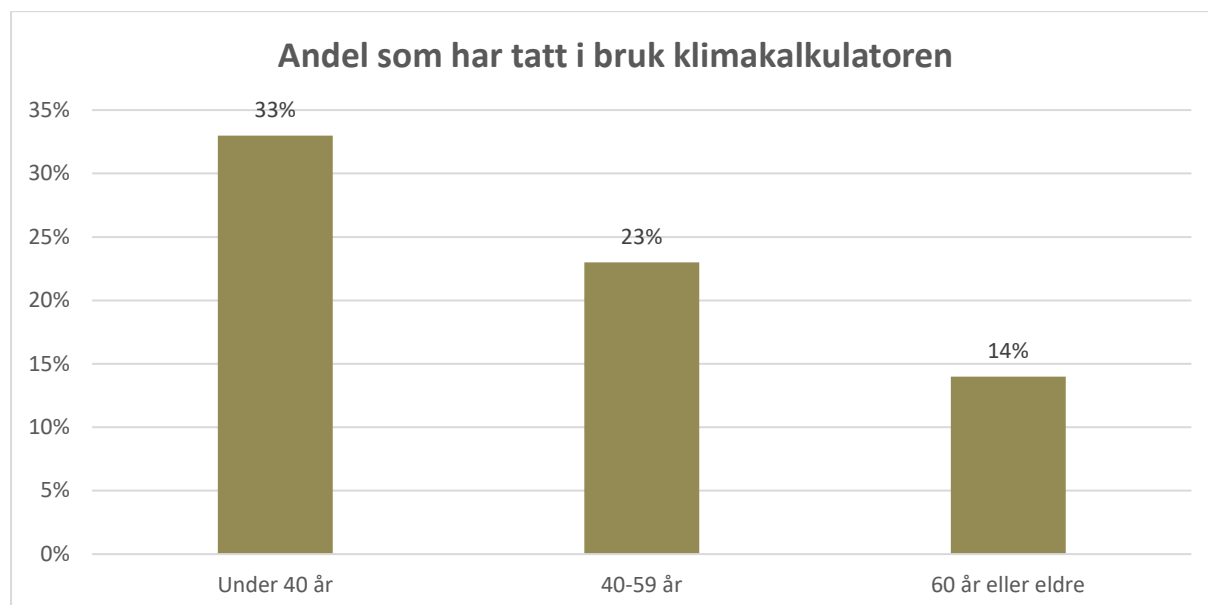
¹ Digital gjerdeteknologi er ikke i seg selv et klima- og miljøtiltak, men kan bidra indirekte ved å fremme beitebruk. I tillegg er det viktig å være oppmerksom på at klima- og miljøtiltak omfatter ulike hensyn og at et tiltak kan ha forskjellige effekter på klima og miljø.

gårdbrukere i Møre og Romsdal planlegger å ta i bruk. Deretter følger nedlegging av husdyrgjødsel og levering av husdyrgjødsel til biogassproduksjon.

Figur 46. Planlagte klima- og miljøtiltak (n=412)

Ved flere av tiltakene er det relativt små forskjeller mellom gruppene. For klimakalkulatoren er det derimot tydelige aldersforskjeller, som vist i figur 47. Mens én av tre gårdbrukere under 40 år har tatt i bruk klimakalkulatoren, er andelen henholdsvis 23 prosent blant dem i alderen 40–59 år og 14 prosent blant dem som er 60 år eller eldre. Dette kan skyldes flere forhold, blant annet forskjeller i bruk av digitale løsninger mellom aldersgruppene.

Figur 47. Andel gårdbrukere i Møre og Romsdal som har tatt i bruk klimakalkulatoren i ulike alderskategorier (n=413)

Når det gjelder hva som er viktig ved gjennomføringen av tiltakene skissert i figur 45 og 46, er det flest som oppgir at det er viktig at det finnes økonomiske støtteordninger (figur 48). Videre følger det at tiltaket enkelt lar seg kombinere med øvrig drift, og at tiltaket ikke fører til økt arbeidsinnsats på bruket.

Figur 48. Vurdering av hva som er viktig ved gjennomføring av tiltak som i de foregående figurene (n=409)

6.2. Oppsummering

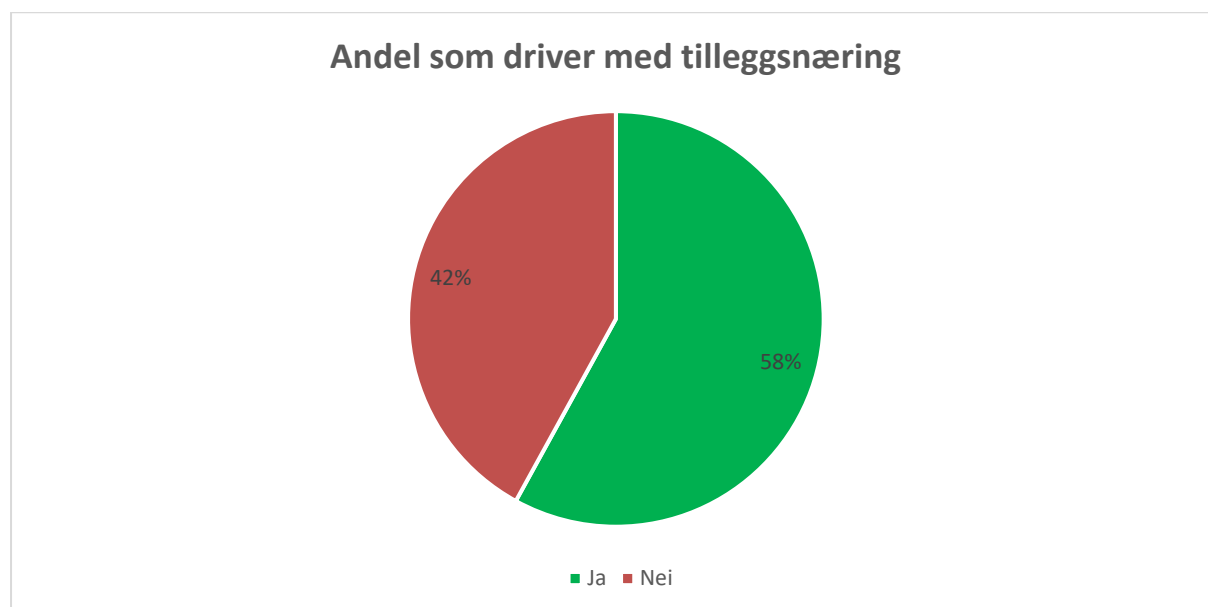
- Mellom 16 og 22 prosent oppgir at de benytter presisjonsspredning av kunstgjødsel, nedlegging av husdyrgjødsel og digital gjerdeteknologi.
- En tilsvarende andel har også tatt i bruk klimakalkulatoren, selv om det er store variasjoner etter gårdbrukernes alder.
- Solcellepaneler og levering av husdyrgjødsel til biogassproduksjon er, til sammenligning, mindre utbredt.
- Økonomiske støtteordninger er den viktigste forutsetningen for gjennomføring av slike tiltak, i tillegg til at tiltakene er enkle å kombinere med øvrig drift og ikke øker arbeidsbelastningen.

7. Tilleggsnæringer

I dette kapitlet vil vi gå nærmere inn på andel som driver ulike tilleggsnæringer (delkapittel 7.1), det økonomiske omfanget av disse næringene (delkapittel 7.2) og framtidsplaner (delkapittel 7.3).

7.1. Andel og type tilleggsnæringer

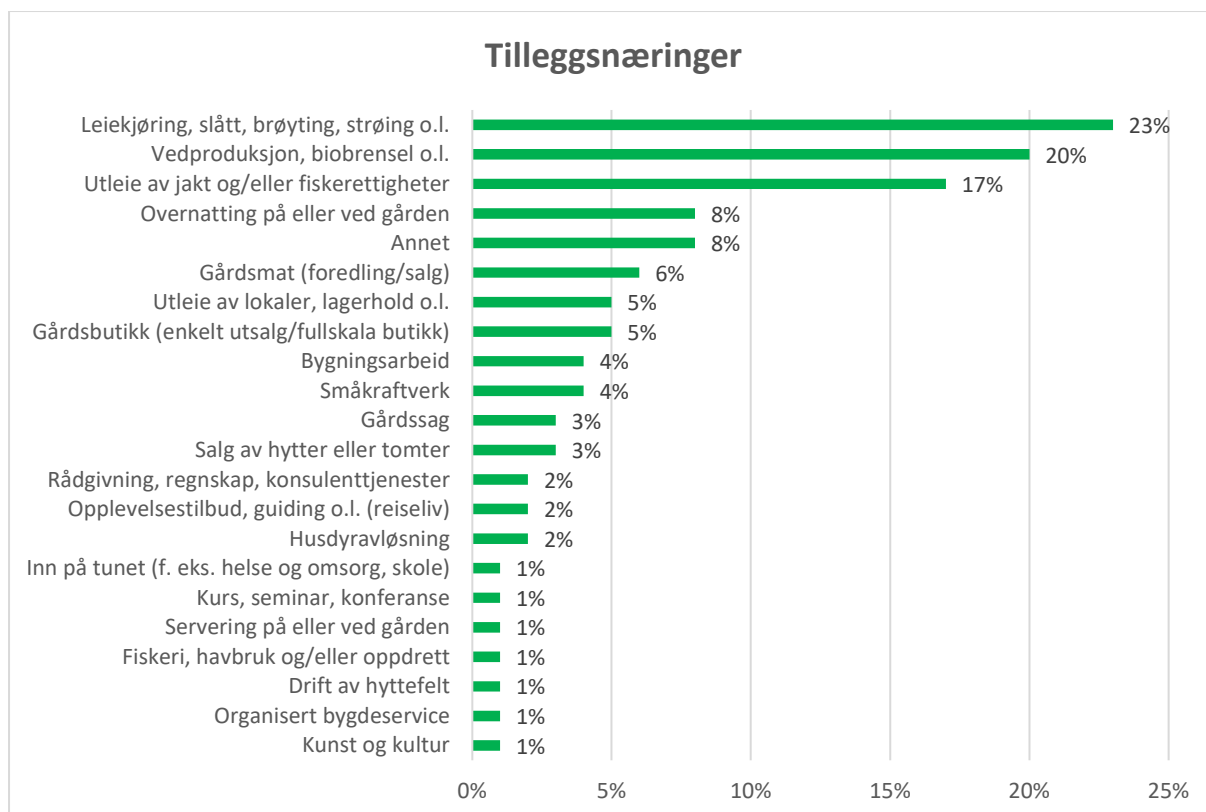
Totalt 58 prosent av gårdbrukerne oppgir at de driver annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser (figur 49). Dette er noe høyere enn andelen i 2022-undersøkelsen fra Møre og Romsdal, som den gang var 52 prosent. Hvorvidt dette reflekterer en reell økning eller skyldes variasjon i utvalget, er likevel noe usikkert.

Figur 49. Andel gårdbrukere i Møre og Romsdal som oppgir at de driver annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser (n=414)

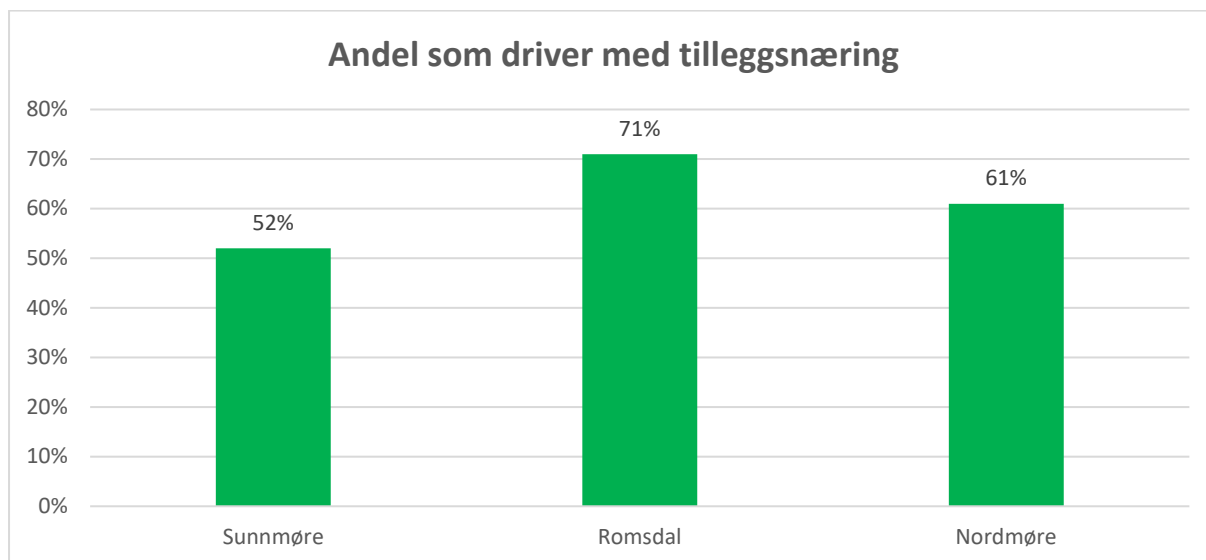
Figur 50 viser at flest gårdbrukere oppgir at de driver med leiekjøring, slått, brøyting, strøing og lignende, etterfulgt av vedproduksjon og utleie av jakt- og fiskerettigheter. Videre følger overnatting på eller ved gården, foredling eller salg av gårdsmat, utleie av lokaler, gårdsbutikk og bygningsarbeid.

Opplevelsestilbud, Inn på tunet og servering på eller ved gården er tilleggsnæringer som langt færre driver med, selv om de kan være viktige både for den enkelte gård og for lokal og regional verdiskaping.

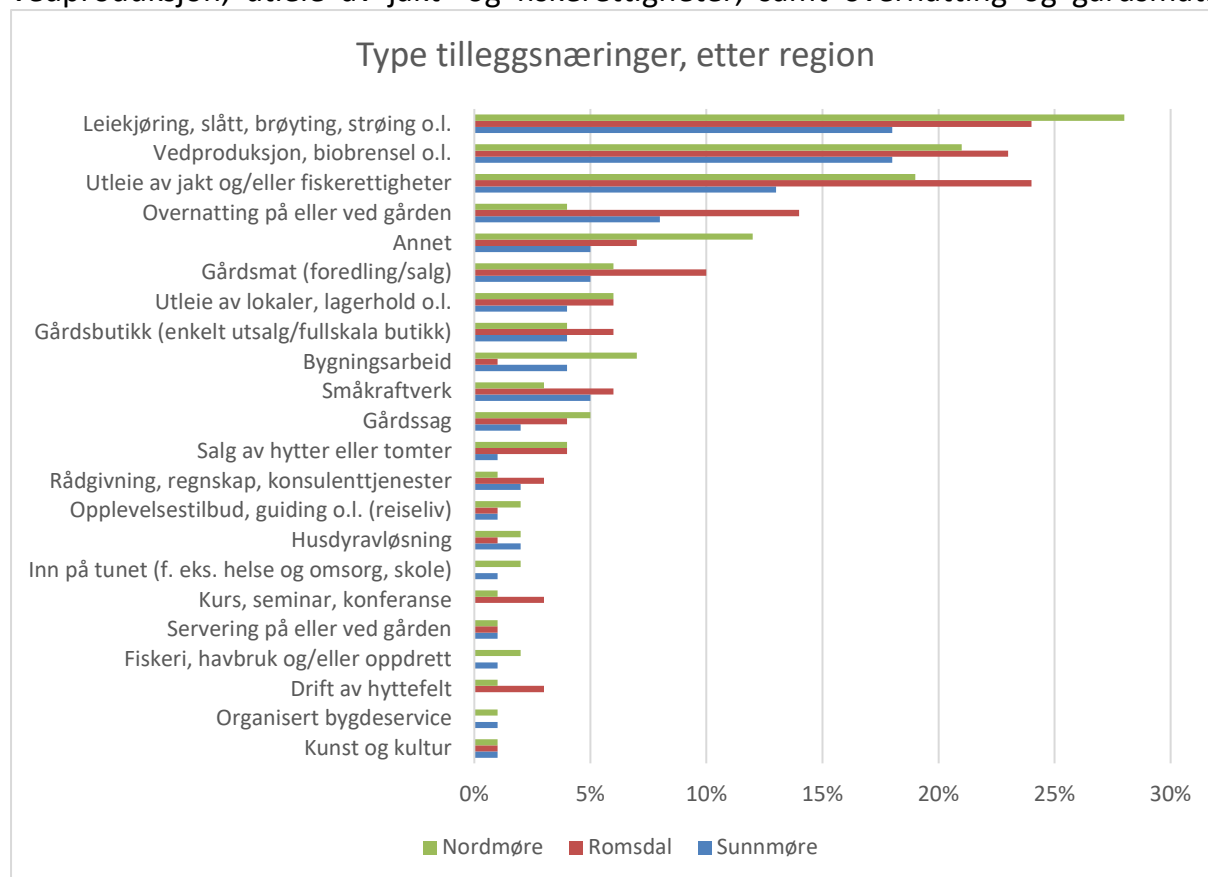
Figur 50. Hvilken type tilleggsnæringer gårdbrukere i Møre og Romsdal oppgir at de driver med (n=414)

Det er få forskjeller mellom gruppene når det gjelder hvem som driver med tilleggsnæringer, for eksempel etter kjønn, alder og produksjon på gården. Det finnes likevel noen regionale forskjeller, som vist i figur 51. Gårdbrukere fra Romsdal oppgir oftere at de driver med tilleggsnæringer enn gårdbrukere i de andre regionene i Møre og Romsdal. Deretter følger Nordmøre, mens andelen er lavest i Sunnmøre.

Figur 51. Regionale variasjoner i andelen gårdbrukere som oppgir at de driver annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser (n=414)

Figur 52 viser at de regionale forskjellene i forrige figur ikke skyldes én dominerende tilleggsnæring, men flere. Det gjelder særlig leiekjøring, slått, brøyting og strøing, vedproduksjon, utleie av jakt- og fiskerettigheter, samt overnatting og gårdsmat.

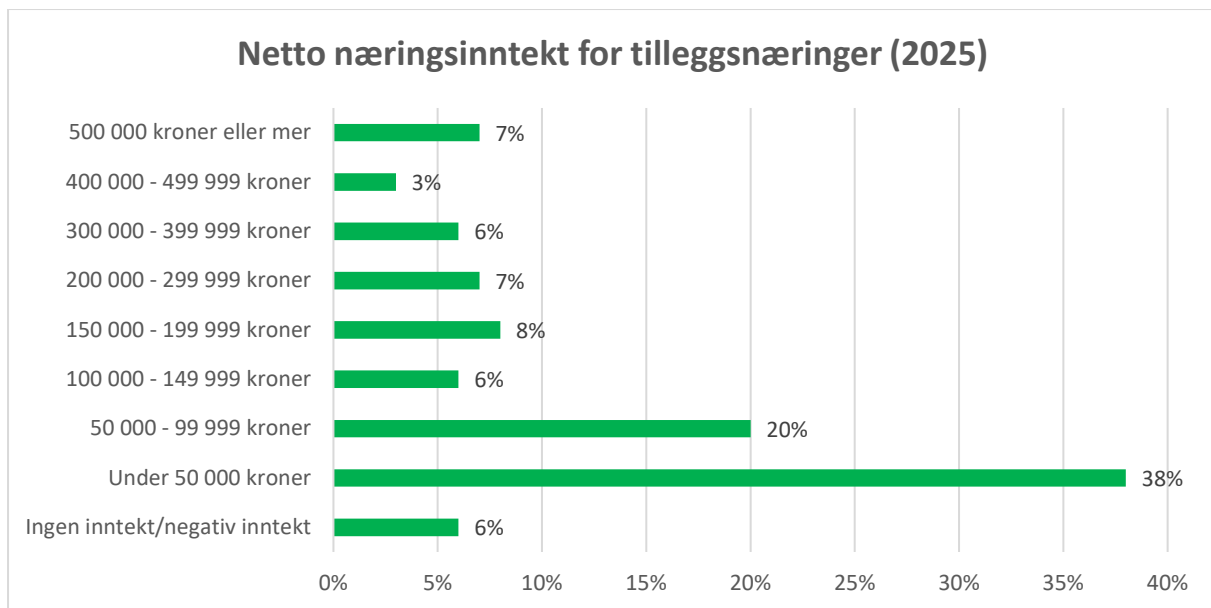

Figur 52. Regionale variasjoner i type tilleggsnæring (n=414)

Merk: Svært få respondenter innen de enkelte tilleggsnæringene i de ulike regionene gir stor usikkerhet, og forskjellene kan skyldes tilfeldigheter. Figuren må derfor tolkes med forsiktighet.

7.2. Økonomisk omfang

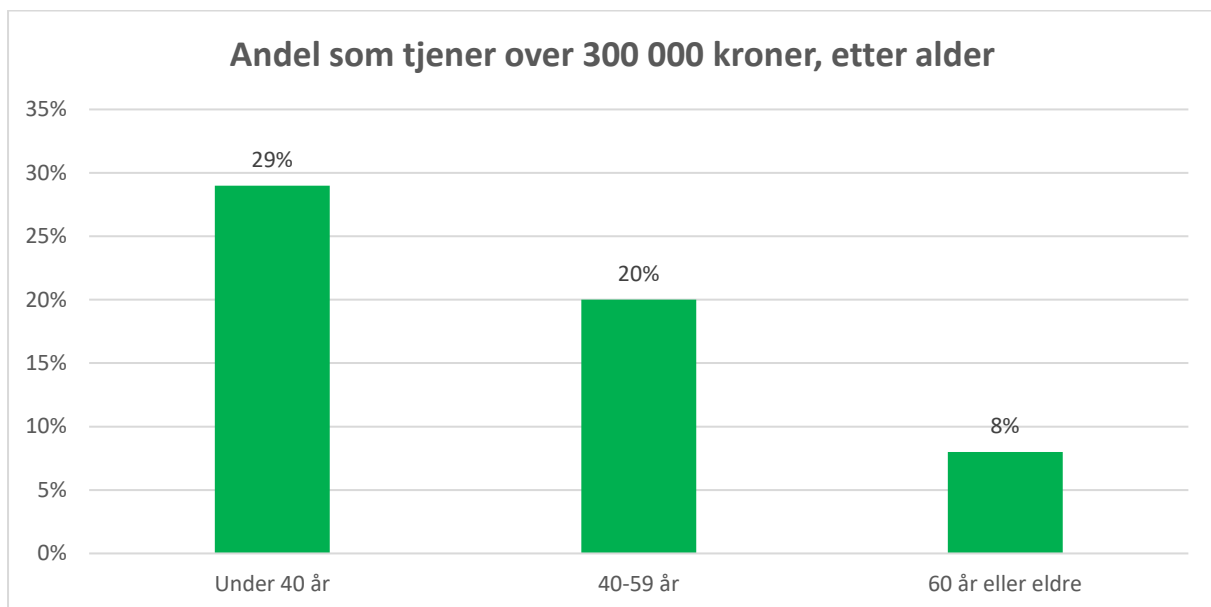
Figur 53 viser gårdbrukernes netto næringsinntekt fra tilleggsnæringer i 2025. I overkant av seks av ti oppgir en netto næringsinntekt på under 100 000 kroner. Nesten en tredel oppgir en inntekt mellom 100 000 og 500 000 kroner, mens syv prosent har en næringsinntekt på 500 000 kroner eller mer. Netto næringsinntekt fra tilleggsnæringer varierer med andre ord betydelig, men for de fleste er inntekten relativt lav.

Figur 53. Selvrapportert netto næringsinntekt for tilleggsnæringer (n=249)

Videre er det tydelige aldersforskjeller i næringsinntekten fra tilleggsnæringer. Som vist i figur 54 oppgir en større andel gårdbrukere under 40 år en netto næringsinntekt over 300 000 kroner sammenlignet med gårdbrukere i alderen 40–59 år og særlig de som er 60 år eller eldre.

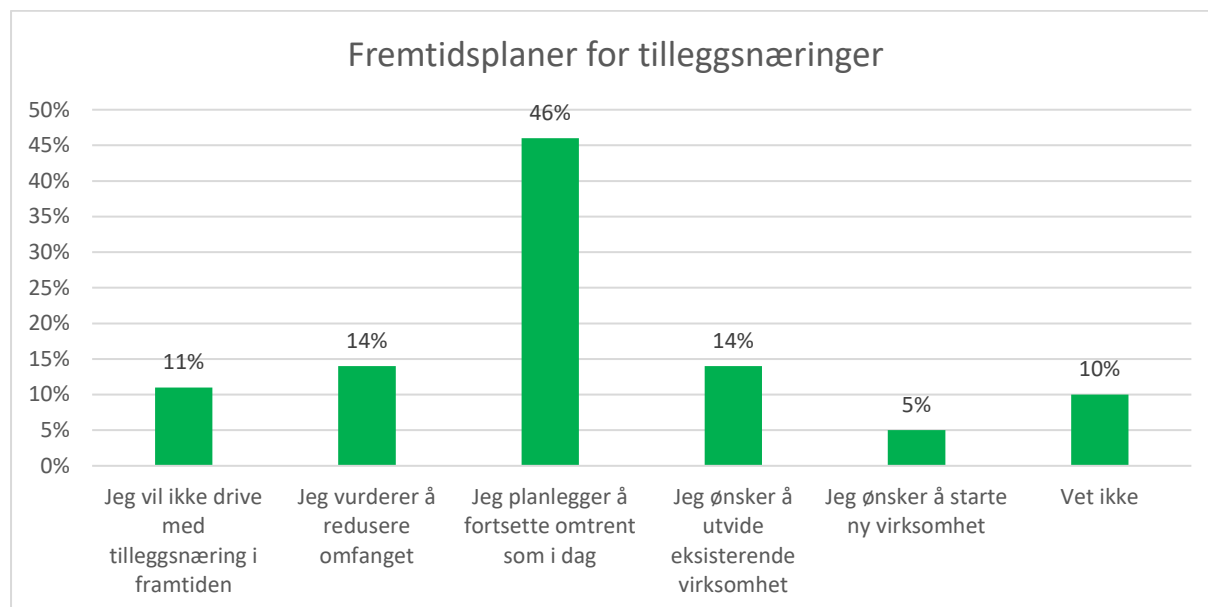
Ellers er det ingen tydelige forskjeller i inntektsnivåer etter region, kjønn, areal eller lignende.

Figur 54. Andel gårdbrukere som oppgir over 300 000 kroner i netto næringsinntekt fra tilleggsnæringer etter alder (n=231)

7.3. Framtidsplaner for tilleggsnæringer

Til slutt viser figur 55 hvordan gårdbrukere med tilleggsnæringer vurderer framtiden. De fleste planlegger å fortsette med tilleggsnæringer omtrent som i dag. En mindre andel ønsker å utvide eller starte en ny virksomhet, mens omtrent like mange vurderer å redusere omfanget. En noe mindre gruppe (11 prosent) oppgir at de ikke vil drive med tilleggsnæring i framtiden.

Figur 55. Framtidsplaner for tilleggsnæringer blant de som i dag driver med tilleggsnæringer (n=237)

Supplerende analyser viser at gårdbrukere over 60 år oftere oppgir at de ikke vil drive med tilleggsnæringer i framtiden eller at de vil fortsette som i dag, mens yngre gårdbrukere oftere ønsker å utvide eksisterende virksomhet. Dette samsvarer med utviklingstrekkene i gårdsdrifta vist i kapittel 5, der yngre gårdbrukere generelt er mer satsningsorienterte.

7.4. Oppsummering

- 58 prosent av gårdbrukerne i Møre og Romsdal oppgir at de driver en form for annen næringsvirksomhet basert på gårdens ressurser.
- Leiekjøring, brøyting, strøing, vedproduksjon og utleie av jakt og/eller fiskerettigheter er de mest utbredte tilleggsnæringene, mens mer opplevelsesbaserte tilbud og Inn på tunet er mindre vanlige.
- Inntektene fra tilleggsnæringer er for mange relativt lave, selv om de kan være et viktig supplement til gårdsdrifta.
- Yngre gårdbrukere har oftere høyere inntekter fra tilleggsnæringer og større planer om å utvikle virksomheten videre.

8. Konklusjon

I rapporten for Møre og Romsdal i 2022 ble det tegnet et relativt dystert bilde, med nedgang på flere sentrale indikatorer knyttet til blant annet rekruttering, økonomi og framtidsutsikter sammenlignet med tidligere år. Dette var mønstre som også var tydelige på et nasjonalt nivå. Resultatene fra 2026 tyder imidlertid på at denne utviklingen, i hvert fall delvis, har stabilisert seg eller snudd. Generelt ser vi flere positive utviklingstrekk innen økonomi, rekruttering og framtidsutsikter sammenlignet med 2022. På flere områder er nivået i 2026 tilbake på samme nivå som, eller nær nivået, i 2018.

Den positive utviklingen fra 2022 til 2026 kan ha flere forklaringer. Flere gode jordbruksoppgjør har bidratt til økte inntekter i næringen, noe som kan ha til dels kompensert for de kraftige kostnadsøkningene på innsatsfaktorer som preget situasjonen i 2022. Dette kan igjen ha bidratt til større optimisme og en sterkere opplevelse av at det satses på landbruket. Det er også mulig at noe av forklaringen skyldes at gårdbrukere som i 2022 opplevde den mest negative utviklingen, har lagt ned drifta, slik at man sitter igjen med en gruppe som er mer positive. Likevel virker ikke endringer i populasjonen til å forklare hele endringen, ettersom antallet gårdbrukere ikke har endret seg dramatisk i denne perioden.

Samtidig er det viktig å påpeke at det fortsatt er betydelige utfordringer knyttet til blant annet lønnsomhet, investeringsbehov, tilgang på avløsere og framtidig rekruttering. Et eksempel på en særlig utfordring er overgangen fra båsfjøs til løsdrift, der et flertall av de 53 gårdbrukerne i undersøkelsen som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs, vurderer det som lite sannsynlig eller usannsynlig at de vil bygge om innen 2034. Et annet eksempel er hvordan 43 prosent opplever det som vanskelig å skaffe avløser når de skal ha fri.

Samlet sett viser resultatene et mer positivt bilde av landbruket i Møre og Romsdal enn det som kom til uttrykk i 2022, samtidig som flere utfordringer fortsatt vil være viktige for næringens utvikling i årene framover. Rapporten bidrar dermed med et oppdatert kunnskapsgrunnlag om situasjonen i fylket, sett fra gårdbrukernes perspektiv, som kan fungere som et supplement til andre kunnskapskilder og gi grunnlag for planlegging og satsingsområder på fylkesnivå.

FORMÅL

RURALIS - Institutt for rural- og regionalforskning skal gjennom fremragende samfunnsvitenskapelig forskning og forskningsbasert utviklingsarbeid gi kunnskap og idéer for allmenheten, privat næringsliv, offentlig virksomhet og FoU-sektoren, og gjennom det bidra til å skape sosiokulturell, økonomisk og økologisk bærekraftig utvikling i og mellom bygd og by.

RURALIS skal være et nasjonalt senter for å utvikle og ta vare på en teoretisk og metodisk grunnleggende forskningskompetanse i flerfaglige bygdestudier, og fungere som et godt synlig knutepunkt for internasjonal ruralsosiologi.

Trondheim (hovedkontor):
Universitetssenteret Dragvoll
N-7491 Trondheim
73 82 01 60

Oslo:
Pilestredet 17
N-0164 Oslo
73 82 01 60

post@ruralis.no
ruralis.no